

Керівництво по застосуванню
ризик-орієнтованого підходу

ВІРТУАЛЬНІ ВАЛЮТИ

Червень 2015

ГРУПА РОЗРОБКИ ФІНАНСОВИХ ЗАХОДІВ БОРОТЬБИ З ВІДМИВАННЯМ ГРОШЕЙ (ФАТФ)

Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (ФАТФ) - це незалежна міжурядова організація, яка розробляє і популяризує свої принципи для захисту всесвітньої фінансової системи від загроз відмивання грошей, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

Рекомендації ФАТФ є загально визнаними міжнародними стандартами по протидії відмиванню грошей і фінансуванню тероризму (ПВК / ФТ).

Детальна інформація про ФАТФ розміщена на сайті:

www.fatf-gafi.org

© FATF/OECD. All rights reserved, 2015
© ФАТФ/ОЕСР. Всі права захищені, 2015

Неофіційний переклад підготовлений і опублікований
Міжнародним навчально-методичним центром фінансового
моніторингу за письмовим дозволом ФАТФ.

Копіювання і переклад справжнього звіту здійснюються лише
після отримання письмового дозволу ФАТФ.

Заявки на отримання дозволу для всього документа або його
окремих частин надсилаються до Секретаріату ФАТФ:

75775 Париж, вул. Андре Паскаля
(Факс: +33 1 44 30 61 37, e-mail: contact@fatf-gafi.org).

ЗМІСТ

СКОРОЧЕННЯ	4
РОЗДІЛ I - ВСТУП	5
Довідкова інформація	5
Мета Керівництва	6
Питання, що розглядаються в Керівництві	8
Структура Керівництва	9
РОЗДІЛ II - СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ СТАНДАРТІВ ФАТФ	10
Вихідна оцінка ризиків	10
Визначення ФАТФ	11
РОЗДІЛ III - ЗАСТОСУВАННЯ РЕКОМЕНДАЦІЙ ФАТФ ЩОДО КРАЇН І КОМПЕТЕНТНИХ ОРГАНІВ	13
РОЗДІЛ IV - ЗАСТОСУВАННЯ СТАНДАРТІВ ФАТФ ПО ВІДНОШЕННЮ ДО СУБ'ЄКТІВ, ЩО РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ	21
Можливі рішення проблем, пов'язаних з виконанням встановлених вимог	25
РОЗДІЛ V - ПРИКЛАДИ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ, ВИКОРИСТОВУВАНОВОГО КРАЇНАМИ (ГРУПАМИ КРАЇН) ПО ВІДНОШЕННЮ ДО ПППВВ	28
ДОДАТОК А ВІРТУАЛЬНІ ВАЛЮТИ - КЛЮЧОВІ ВИЗНАЧЕННЯ І ПОТЕНЦІЙНІ РИЗИКИ У СФЕРІ ПБК/ФТ	46
Вступ	46
Ключові визначення	47
Легітимне використання	57
Потенційні ризики	58
Діяльність правоохоронних органів, пов'язана з віртуальною валютою	60
Бібліографія і джерела	71
ДОДАТОК В ЯК ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНА КОНВЕРТОВАНА ВІРТУАЛЬНА ВАЛЮТА ФУНКЦІОНУЄ В ЯКОСТІ МЕХАНІЗМУ ПЛАТЕЖІВ	72
Вступ	72
Розглянуті питання	72
Участь в мережі Біткоїн для відправки та отримання біткоїнів	75

СКОРОЧЕННЯ

ПВК	Протидія відмиванню коштів
БНКТ	Банкомат
BaFIN	Федеральне управління фінансового моніторингу Німеччини
НПК	Належна перевірка клієнтів
ПФТ	Протидія фінансуванню тероризму
ВНФПП	Встановлені не фінансові підприємства та професії
EBA	Європейська банківська організація
FINMA	Служба нагляду за фінансовими ринками Швейцарії
KWG	Закон про банківську діяльність Німеччини
MAS	Грошово-кредитне управління Сінгапуру
ВК	Відмивання коштів
ПФП	Провайдери фінансових послуг
ППГЦ	Послуги переказу грошей і цінностей
НППП	Нові платіжні продукти і послуги
P2P	Піринговий
РОП	Ризик-орієнтований підхід
ФТ	Фінансування тероризму
ВВ	Віртуальна валюта
ПППВВ	Платіжні продукти і послуги на основі віртуальної валюти

РОЗДІЛ I - ВСТУП

Довідкова інформація

1. У червні 2014 року Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (ФАТФ) опублікувала Звіт «Віртуальні валюти - ключові визначення та потенційні ризики в сфері ПВК / ФТ» (Звіт про ВВ від червня 2014 роки). Останні роки ознаменувалися появою віртуальних валют (ВВ), що привернуло інвестиції в платіжну інфраструктуру, засновану на протоколах їх програмного забезпечення. Такі платіжні механізми призначені для надання нового способу переказу вартості через Інтернет.

2. ФАТФ визнає появу цієї інновації у фінансовій сфері. В той самий час платіжні продукти і послуги на основі віртуальної валюти (ПППВВ) представляють ризики відмивання грошей і фінансування тероризму (ВК/ ФТ), а також ризики вчинення інших злочинів, які необхідно виявляти і знижувати. Дане Керівництво присвячено, головним чином, застосуванню ризик-орієнтованого підходу до ризиків ВК / ФТ, що пов'язані з платіжними продуктами і послугами на основі віртуальної валюти, а не іншими видами фінансових продуктів, заснованих на віртуальній валюті, таких як цінні папери і фьючерси в віртуальній валюті. В зв'язку з цим, в цьому Керівництві (там, де йде мова тільки про схеми платежів в віртуальній валюті) використовується термін «платіжні продукти і послуги на основі віртуальної валюти» (ПППВВ), а не вираз «продукти і послуги на основі віртуальної валюти» (ППВВ).

3. Розвиток платіжних продуктів і послуг на основі віртуальної валюти і їх взаємодію з новими платіжними продуктами і послугами (НППП), навіть з традиційними банківськими послугами, зумовили необхідність випуску даного Керівництва з метою захисту цілісності глобальної фінансової системи.

4. Дане окреме Керівництво розроблено на основі Звіту про віртуальні валюти від червня 2014 р., а також на матриці (таблиці) ризиків і

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
прикладом передової практики, що містяться в Звіті під назвою
«Керівництво по застосуванню ризик-орієнтованого підходу для
передплачених карт, мобільних платежів і он-лайн платежів» (Звіт про
НППП від червня 2013 року).

5. Справжнє Керівництво є елементом покрокового підходу, використовуваного ФАТФ. Основна увага в ньому приділена центрам, в яких перетинаються різні види діяльності і забезпечується можливість доступу до регульованої державою фінансової системи, зокрема, провайдерам послуг з обміну конвертаційних віртуальних валют. ФАТФ продовжить відстежувати тенденції і зміни в області платіжних продуктів і послуг на основі віртуальної валюти, а також виникаючих ризиків та чинників, що сприяють їх зниженню. У міру більш глибокого розуміння технології і методів використання платіжних продуктів і послуг на основі віртуальної валюти в Керівництво можуть бути включені додаткові питання, в тому числі, при необхідності, освоювана передова практика для вирішення проблем і труднощів в області регулювання, обумовлених ризиками ВК / ФТ, пов'язані з НПППВВ. Питання, що стосуються, наприклад, переказів в мережах децентралізованих конвертованих віртуальних валют, які непов'язані з обмінною діяльністю, такі як перекази між особами за участю сторонніх провайдерів гарантія, а також платежів у віртуальній валюті на великі суми, які не розглядалися в цьому посібнику, можуть бути розглянуті в більш віддаленій перспективі.

Мета Керівництва

6. Дане Керівництво підготовлено для роз'яснення застосування ризик-орієнтованого підходу в рамках заходів ПВК / ФТ, що реалізуються відносно віртуальних валют. Розкриття інформації призначене також для надання сприяння у виявленні суб'єктів, що надають або використовують платіжні продукти і послуги на основі віртуальної валюти, і уточнення питань, пов'язаних із застосуванням Рекомендацій ФАТФ щодо провайдерів послуг з обміну конвертованих віртуальних

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
валют. Крім того, цей посібник покликаний сприяти владі країн в розумінні і реалізації, при необхідності, відповідних заходів регулювання, в тому числі внесення необхідних змін до національного законодавства для зниження ризиків ВК / ФТ, які подаються платіжними продуктами і послугами на основі віртуальної валюти. І, нарешті, цей посібник також призначений для сприяння представникам приватного сектора в більш глибокому розумінні відповідних зобов'язань у сфері ПВК / ФТ та шляхів ефективного виконання відповідних вимог. У цьому посібнику використовуються концептуальні основи і ключові терміни, визначені ФАТФ в Звіті про віртуальні валюти від червня 2014 (Додаток А). Читачам слід використовувати вказаний Звіт при розгляді можливих випадків використання віртуальних валют, а також для уточнення термінів, що містяться в наведеному в ньому глосарії.

7. У даному Керівництві:

(А) показано, як конкретні Рекомендації ФАТФ повинні застосовуватися стосовно провайдерів послуг з обміну конвертованих віртуальних валют в контексті платіжних продуктів і послуг на основі віртуальної валюти; вказані заходи ПВК / ФТ, які можуть знадобитися в зв'язку з цим; і наведені приклади; а також

(В) зазначені перешкоди на шляху застосування заходів, спрямованих на зниження ризиків, які (перешкоди) обумовлені технологією ПППВВ і / або використовуваними бізнес-моделями і застарілою законодавчою базою.

8. ФАТФ зазначає, що уряди деяких країн починають звертати увагу на ряд труднощів і проблем в області регулювання, які надаються платіжними продуктами і послугами на основі віртуальної валюти. Що стосується конкретно сфери ПВК / ФТ, то деякі юрисдикції вже застосовують заходи регулювання, тоді як інші тільки відстежують і вивчають розвиток подій і можливі ризики ПВК / ФТ, оскільки використання ПППВВ поки не отримало широкого поширення в цих

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
юрисдикціях. Деяким юрисдикціям може знадобитися більш глибоке розуміння характеру і особливостей платіжних продуктів і послуг на основі віртуальної валюти для встановлення ефективного режиму регулювання у сфері ПВК / ФТ. Проте швидкий розвиток, що збільшує функціональність, зростаюче визнання і глобальний характер продуктів та послуг на основі віртуальної валюти роблять вжиття заходів на національному рівні для виявлення і зниження ризиків ВК / ФТ, які подаються ПППВВ, пріоритетним напрямком діяльності. ФАТФ визнає, що, можливо, є інші політичні міркування, які можуть вплинути на кінцеві варіанти регулювання або на результати використання ПППВВ в окремих юрисдикціях.

9. Для підвищення ефективності міжнародних стандартів в сфері ПВК / ФТ надзвичайно важливо розробити певне Керівництво для всіх юрисдикцій з метою узгодженого підходу до схожих продуктів і послуг, виходячи з функціонального призначення і характеру ризиків, які вони представляють. Це особливо стосується платіжних продуктів і послуг на основі віртуальної валюти, зважаючи на те, що вони «не визнають кордонів» і що діяльність може здійснюватися без будь-якої видимої прив'язки до певної юрисдикції. Хоча цей посібник не носить обов'язкового характеру і не є спробою втручання у компетенцію національних органів, ми сподіваємося, що він допоможе державним органам і представникам приватного сектору у виявленні та ефективному зниженні ризиків ВК / ФТ, пов'язаних з платіжними продуктами і послугами на основі віртуальної валюти.

Питання, що розглядаються в Керівництві

10. У цьому посібнику основна увага приділена платіжним продуктам та послугам на основі як централізованої, так і децентралізованої віртуальної валюти і пов'язаним з ними питаннями і заходами в області ПВК / ФТ. У Керівництві головним чином розглядаються конвертовані віртуальні валюти, оскільки вони представляють вищі ризики. Особливу увагу приділено провайдерам послуг з обміну

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
конвертованих віртуальних валют, які є центрами, що забезпечують
можливість доступу до регульованої державою фінансової системи
(тобто точками, в яких діяльність, пов'язана з віртуальними валютами,
перетинається з регульованою фінансовою системою, де
використовується фіатна валюта). У Керівництві не розглядаються
питання регулювання не у сфері ПВК / ФТ в зв'язку з використанням
платіжних систем на основі віртуальної валюти (наприклад, захист
прав споживачів, забезпечення пруденціальної безпеки і надійності,
дотримання податкового законодавства, боротьби з шахрайством і
стандартів в галузі забезпечення безпеки мережевих інформаційних
технологій). Також в Керівництві не розглядаються користувачі
віртуальної валюти, які використовують її не для здійснення платежів
(наприклад, в якості продуктів з збереженою вартістю, таких як похідні
фінансові інструменти, товари або цінні папери, які використовуються
для зберігання заощаджень або інвестувань). Крім того, опущені
питання, пов'язані з грошово-кредитною політикою в частині, що
стосується поводження і використання віртуальних валют.

Структура Керівництва

11. Дане Керівництво укладено наступним способом. У Розділі II розглядається ступінь, в якій вимоги Рекомендацій ФАТФ поширюються на провайдерів послуг з обміну конвертованої віртуальної валюти. У Розділі III описано застосування Рекомендацій ФАТФ стосовно країн і компетентних органів. У Розділі IV даються роз'яснення, що стосуються застосування Рекомендацій ФАТФ щодо провайдерів послуг з обміну конвертованої віртуальної валюти. У Розділі V наведені приклади підходів в області регулювання, які країни (або групи країн) використовують в даний час або збираються застосувати в найближчому майбутньому. Звіт про віртуальні валюти від червня 2014 року включений в якості Додатку А. У Додатку В наведено роз'яснення того, що являє собою віртуальна валюта і як вона функціонує в якості платіжного механізму, в залежності від різних бізнес-моделей і способів здійснення діяльності.

РОЗДІЛ II - СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ СТАНДАРТІВ ФАТФ

12. У даному розділі розглядається (1) застосування ризик-орієнтованого підходу до платіжних продуктів і послуг на основі віртуальної валюти; і (2) те, яким чином на провайдерів послуг з обміну конвертованій віртуальної валюти повинні поширюватися вимоги ПВК / ФТ, встановлені в міжнародними стандартами.

Вихідна оцінка ризиків

13. В оцінці ризиків, наведеної в Звіті про ВВ від червня 2014 року (Додаток А) відзначено, що, по меншій мірі, в найближчій перспективі тільки конвертовані віртуальні валюти, які можуть використовуватися для перекладу вартості в / і з фіатних валют і регульованою державою фінансової системи, ймовірно, будуть становити ризики ВК / ФТ. Виходячи з цього, країнам слід в рамках ризик-орієнтованого підходу зосередити свої зусилля в області ПВК / ФТ на конвертованих віртуальних валютах, що становлять підвищений ризик.

14. Відповідно з проведеною оцінкою ризиків передбачається, що заходи контролю в області ПВК / ФТ повинні бути зосереджені на центрах, в яких здійснюються операції з конвертованою віртуальною валютою (тобто на точках, в яких забезпечується можливість доступу до регульованої державою фінансової системи) , а не на регулюванні користувачів, які набувають віртуальну валюту для придбання товарів або послуг. Такі центри включають сторонніх провайдерів послуг з обміну конвертованою віртуальною валюти. У цьому випадку на них повинні поширюватися заходи регулювання відповідно до Рекомендацій ФАТФ. *У зв'язку з цим країнам слід розглянути необхідність поширення вимог ПВК / ФТ, встановлених в міжнародних стандартах, на провайдерів послуг з обміну віртуальної валюти і на інші види установ, які виступають в якості центрів, в*

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
*яких діяльність, пов'язана з віртуальними валютами,
перетинається з регульованою фінансовою системою, в якій
використовується фіатна валюта.*

15. Відповідно до ризик-орієнтованого підходу країнам слід також розглянути необхідність регулювання фінансових установ або ВНФПП, які відправляють, отримують і зберігають віртуальну валюту, але не надають послуги з обміну віртуальної валюти на фіатну і навпаки або послуги з продажу віртуальної валюти за готівкові гроші і переведення в готівку віртуальної валюти. Однак ці питання виходять за рамки даного Керівництва.

Визначення ФАТФ

16. Відповідно до Рекомендацій ФАТФ всі юрисдикції зобов'язані встановити зазначені вимоги в області ПВК / ФТ для фінансових установ та визначених не фінансових підприємств та професій (ВНФПП) і забезпечити виконання ними цих зобов'язань.

17. ФАТФ визначає «фінансову установу» як будь-яку фізичну або юридичну особу, що здійснює на комерційній основі один або більше видів встановленої діяльності для (або від особи) клієнта. Категорії осіб, діяльність яких, ймовірно, найбільшою мірою пов'язана з наявними в даний час ПППВВ, включають тих, хто займається на комерційній основі наступними видами діяльності: надання послуг переказу грошей або цінностей (ППГЦ); прийом депозитів та інших зворотних коштів від населення; емісію та управління платіжними засобами; торгові операції з валютою або цінними паперами, що знаходяться в обігу. Залежно від їх конкретних видів діяльності, провайдери послуг з обміну децентралізованих віртуальних валют, провайдери гаманців, провайдери послуг з прийому / відправки платежів, а також особи, які використовують інші можливі бізнес-моделі, пов'язані з віртуальними валютами, можуть потрапити в одну або кілька зазначених категорій.

18. Чи поширюються на фізичну або юридичну особу, діяльність якого пов'язана з платіжними продуктами і послугами на основі віртуальної валюти, встановлені зобов'язання, залежить від того, яким чином і в чиїх інтересах така особа використовує віртуальну валюту. Владі країн слід у відповідних випадках, виявляти і знижувати ризики ВК / ФТ, пов'язані з діяльністю обміну конвертованої віртуальної валюти (коли діяльність, пов'язана з конвертованою віртуальною валютою, перетинається з регульованою фінансовою системою, в якій використовується фіатна валюта). Такі заходи повинні застосовуватися відповідно до національного законодавства, в рамках якого можуть бути різні варіанти регулювання цієї діяльності.

19. На провайдерів платіжних продуктів і послуг на основі віртуальної валюти, що здійснюють діяльність, яка підпадає під визначення «Фінансової установи», даного ФАТФ, поширюються вимоги відповідних Рекомендацій ФАТФ. Це включає провайдерів послуг по обміну конвертованої віртуальної валюти в ситуаціях, коли діяльність, пов'язана з конвертованою віртуальною валютою, перетинається з регульованою фінансовою системою, в якій використовується фіатна валюта.

20. Залежно від інтенсивності та обсягів конкретної діяльності, пов'язаної з віртуальною валютою, а також з урахуванням своєї правової бази, країнам слід виявляти і знижувати ризики ВК / ФТ, пов'язані з біржами віртуальних валют і будь-якими іншими видами фінансових установ, які виступають в якості центрів, в яких діяльність пов'язана з конвертованою віртуальною валютою, перетинається з регульованою фінансовою системою, в якій використовується фіатна валюта. Це слід здійснювати шляхом застосування вимог відповідних Рекомендацій ФАТФ стосовно будь-яких з цих категорій суб'єктів, на яких поширюються встановлені зобов'язання, з урахуванням існуючих ризиків.

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ

РОЗДІЛ III - ЗАСТОСУВАННЯ РЕКОМЕНДАЦІЙ ФАТФ ЩОДО КРАЇН І КОМПЕТЕНТНИХ ОРГАНІВ

21. У даному розділі пояснюється, яким чином конкретні Рекомендації ФАТФ, що стосуються платіжних продуктів і послуг на основі віртуальної валюти, застосовуються щодо країн і компетентних органів. При цьому основна увага приділена виявленню та зниженню ризиків, пов'язаних з конвертованими валютами; застосуванню вимог про ліцензування/ реєстрацію; здійсненню ефективного нагляду; встановленню набору ефективних і таких, що стримують санкції; сприянню співпраці на національному та міжнародному рівнях.

22. Деякі Рекомендації ФАТФ мають безпосереднє відношення і істотне значення для розуміння того, яким чином країнам слід використовувати державні органи і міжнародне співробітництво з метою виявлення і зниження ризиків ВК/ФТ, пов'язаних з конвертованою віртуальною валютою.

23. **Рекомендація 1.** В діючих Рекомендаціях ФАТФ чітко встановлено, що країнам слід застосовувати ризик-орієнтований підхід для забезпечення того, щоб заходи, які реалізуються в цілях запобігання або зниження ризиків ВК / ФТ, були відповідні виявленим ризикам. В рамках ризик-орієнтованого підходу країнам слід посилити вимоги, застосовні в ситуаціях, що представляють підвищений ризик. При оцінці ризиків ВК / ФТ, які подаються конвертованою валютою, одним з ключових аспектів буде розмежування між централізованими і децентралізованими віртуальними валютами. Внаслідок анонімності і труднощів, пов'язаних з правильною ідентифікацією учасника операції, платіжні продукти і послуги на основі конвертованих централізованих віртуальних валют можуть в цілому розглядатися як ті, що представляють вищий ризик ВК / ФТ, що потребує застосування посилених заходів належної перевірки.

24. Відповідно до вимог Рекомендації 1 країни зобов'язані виявляти, розуміти і оцінювати наявні ризики ВК / ФТ і вживати заходів, спрямованих на ефективне зниження таких ризиків. Ця вимога також стосується ризиків, пов'язаних з віртуальними валютами та іншими новими технологіями. Співпраця між представниками державного та приватного секторів може допомогти компетентним органам у виробленні політики ПВК / ФТ щодо фінансової діяльності, пов'язаної з віртуальними валютами, інноваціями в технологіях, що стосуються віртуальної валюти і з'являються новими продуктами і послугами. Це також може допомогти компетентним органам країн правильно розподілити ресурси в області ПВК / ФТ та визначити пріоритетні напрямки використання цих ресурсів.

25. Владі країн слід розглянути необхідність проведення узгодженої оцінки ризиків, які надаються продуктами і послугами на основі віртуальної валюти. Така оцінка (1) дозволить всім відповідним органам зрозуміти, як конкретні продукти і послуги на основі віртуальної валюти функціонують, підпадають і впливають на всі відповідні галузі регулювання з метою ПВК / ФТ (наприклад, що стосуються механізмів здійснення грошових переказів / платежів; банкоматів віртуальної валюти; товарів; цінних паперів). Крім того, така оцінка (2) сприятиме застосуванню однакового підходу до схожих продуктів і послуг, що характеризуються порівнянними ризиками.

26. Країнам також слід зобов'язати фінансові установи і ВНФПП виявляти, оцінювати і вживати ефективних заходів для зниження своїх ризиків ВК / ФТ, пов'язаних з платіжними продуктами і послугами на основі віртуальної валюти. З метою ПВК / ФТ, там, де діяльність, пов'язана з ПППВВ дозволена національним законодавством, юрисдикції, фінансові установи та ВНФПП, включаючи провайдерів послуг з обміну конвертованої віртуальної валюти, зобов'язані проводити оцінку ризиків ВК / ФТ і застосовувати ризик-орієнтований підхід для забезпечення реалізації належних заходів з метою запобігання або зниження таких ризиків.

27. Навіть якщо влада країни прийняла рішення не здійснювати регулювання обігу і використання віртуальної валюти для зниження ризиків у сфері, які не стосуються ВК / ФТ, такий захист прав споживачів, забезпечення пруденціальної безпеки і надійності та забезпечення мережевої безпеки, їм, все одно, слід негайно вжити заходів, передбачених у відповідних рекомендаціях ФАТФ, для виявлення, оцінки та застосування ризик-орієнтованого підходу в цілях зниження ризиків ВК / ФТ, пов'язаних з віртуальною валютою.

28. За підсумками такої оцінки ризиків країнам слід прийняти рішення про введення режиму регулювання діяльності центрів з обміну віртуальної валюти на фіатну валюту і навпаки (тобто діяльність провайдерів послуг з обміну конвертованих віртуальних валют). Деякі країни можуть прийняти рішення про заборону діяльності, пов'язаної з віртуальною валютою, виходячи з результатів власної оцінки ризиків (в тому числі з урахуванням, наприклад, що набирають силу тенденцій) і особливостей національного режиму регулювання для досягнення інших політичних цілей, не розглянутих в цьому Посібнику (наприклад, що стосуються забезпечення захисту прав споживачів, забезпечення безпеки і надійності, реалізації грошово-кредитної політики). Якщо країни розглядають доцільність введення заборони на використання платіжних продуктів і послуг на основі віртуальної валюти, їм слід враховувати, крім іншого, вплив, який така заборона надасть на місцеві та глобальні ризики ВК/ФТ. Зокрема, слід подумати, чи не призведе заборона на проведення платежів у віртуальній валюті до того, що така діяльність буде продовжувати здійснюватися підпільно без будь-якого контролю і нагляду з метою ПВК / ФТ. Незалежно від того, чи прийняла країна рішення про заборону віртуальної валюти або про регулювання такої діяльності, прийняття додаткових заходів буде корисним для зниження загальних ризиків ВК/ФТ. Якщо країна вирішила заборонити діяльність, пов'язану з віртуальною валютою, додаткові заходи щодо зниження ризиків повинні включати зусилля по виявленню провайдерів віртуальної валюти, що діють нелегально на території країни, і застосування щодо таких провайдерів пропорційних та таких, що стримують санкції. Незважаючи на введення заборони,

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
країні все одно буде потрібно проводити інформаційно-роз'яснювальну
роботу, підвищувати рівень освіченості і використовувати
правозастосовні заходи. При розробці стратегій по зниженню ризиків
країни повинні також брати до уваги транскордонний аспект
використання платіжних продуктів і послуг на основі віртуальної
валюти.

29. Рекомендація 2. У Рекомендації 2 встановлені вимоги, що
стосуються взаємодії та співпраці на національному рівні з метою
реалізації політики, спрямованої на протидію ВК / ФТ, в тому числі в
секторі віртуальної валюти. Країни можуть розглянути можливість
створення структур, таких як міжвідомчі робочі групи, які дозволять
політикам, наглядовим і регулюючим органам, підрозділу фінансової
розвідки (ПФР) і правоохоронним органам взаємодіяти один з одним і з
будь-якими іншими компетентними органами з метою вироблення та
реалізації ефективної політики, нормативних актів та інших заходів,
спрямованих на виявлення і зниження ризиків, пов'язаних з
віртуальною валютою.

30. Країни можуть розглянути доцільність створення механізмів
взаємодії на національному рівні, які будуть сприяти здійсненню ризик-
орієнтованого регулювання і нагляду за використанням різних
продуктів і послуг на основі віртуальної валюти з метою ПВК / ФТ. Крім
іншого, влада країни може провести оцінку ризиків, пов'язаних з
ПППВВ, яка (1) дозволить всім відповідним органам зрозуміти, як
конкретні продукти і послуги на основі віртуальної валюти
функціонують, підпадають під і впливають на всі відповідні галузі
регулювання з метою ПВК / ФТ (наприклад, що стосуються механізмів
здійснення грошових переказів / платежів; банкоматів віртуальної
валюти; товарів; цінних паперів) і (2) сприятиме застосуванню
однакового підходу схожим продуктам і послугам, що
характеризуються порівнянними ризиками. Країнам також слід
розглянути можливість створення механізму (або механізмів) співпраці
на національному рівні, що відповідає взаємодії з представниками

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
приватного сектора, діяльність яких пов'язана з віртуальними
валютами.

31. Якщо віртуальна валюта стала значущим елементом фінансового сектора, країнам слід розглянути доцільність аналізу зв'язку між регулюванням і наглядом за діяльністю, пов'язаною з віртуальними валютами, з метою ПВК / ФТ і в яких цілях, окрім ПВК / ФТ (наприклад, з метою захисту прав споживачів, забезпечення безпеки і стабільності, страхування, забезпечення мережевої безпеки, дотримання податкового законодавства). У зв'язку з цим країнам рекомендується розглянути можливість проведення політичної роботи в короткостроковій і довгостроковій перспективі для розробки комплексної системи регулювання ПППВВ, якщо використання віртуальної валюти набуло широкого поширення.

32. **Рекомендація 14** вказує країнам здійснювати реєстрацію та ліцензування фізичних або юридичних осіб, що надають послуги переказу грошей або цінностей (ППГЦ) в країні, і забезпечити дотримання ними всіх відповідних заходів ПВК / ФТ. Це включає здійснення моніторингу за діяльністю провайдерів ППГЦ в країні на предмет дотримання ними вимог про реєстрацію / ліцензування та інших відповідних зобов'язань у сфері ПВК / ФТ.

33. Вимоги, що стосуються реєстрації / ліцензування, встановлені в **Рекомендації 14**, поширюються на національних суб'єктів, що надають послуги з обміну конвертованої віртуальної валюти на фіатну валюту і навпаки (тобто ППУВВ) в юрисдикції.

34. Провайдери послуг з обміну віртуальної валюти, що здійснюють цифровий переказ вартості через Інтернет, не пов'язані територіальними кордонами і, в цілому, пропонують платіжні продукти і послуги на основі віртуальної валюти особам в країнах, в яких вони фізично не присутні. У зв'язку з цим надзвичайно важливо, щоб країни, в яких розташовані зазначені провайдери, застосовували свої внутрішні вимоги, що стосуються ліцензування або реєстрації, в

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
ситуаціях, передбачених Рекомендаціями ФАТФ. З цієї ж причини належний нагляд з боку юрисдикції, в якій розташований провайдер, так само як повноцінну співпрацю і обмін інформацією між компетентними органами різних юрисдикцій має надзвичайно важливе значення.

35. У **Рекомендації 15** встановлені додаткові вимоги, що стосуються базових зобов'язань щодо застосування ризик-орієнтованого підходу щодо нових технологій. Відповідно до цієї Рекомендацією країни зобов'язані виявляти і проводити оцінку ризиків ВК / ФТ, пов'язаних з розробкою нових продуктів і нової ділової практики, включаючи нові механізми поставок, і з використанням розвитку технологій як для нових, так і для вже існуючих продуктів. Згідно Рекомендації 15 країни також зобов'язані забезпечити, щоб фінансові установи, які отримали ліцензію або здійснюють діяльність в їх юрисдикції, вжили відповідних заходів для управління і зниження ризиків до запуску нових продуктів, впровадження нової ділової практики або використання розвитку технологій. Національні вимоги, що стосуються нових технологій, повинні поширюватися на платіжні продукти і послуги на основі віртуальної валюти.

36. У **Рекомендації 16** встановлені вимоги для країн, що стосуються електронних переказів грошових коштів. Вимоги Рекомендації 16 поширюються на транскордонні та внутрішні електронні перекази. Електронний переказ означає будь-яку операцію, здійснювану від імені відправника (а) через фінансову установу, (б) електронними засобами з метою зробити певну суму коштів доступною особі-одержувачу, або (в) в який отримує фінансову установу, незалежно від того, чи є відправник і одержувач однією і тією ж особою. Країни повинні забезпечити, щоб провайдери послуг з обміну конвертованих віртуальних валют при здійсненні переказів конвертованій віртуальній валюті, які є електронними переказами, включали необхідну інформацію про відправника та одержувача, встановлену в Рекомендації 16. У зв'язку з цим країни можуть встановити максимально допустиму межу суму для транскордонних електронних

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
перекладів, що не перевищує 1 000 доларів США / євро. Країнам також
слід забезпечити, щоб фінансові установи здійснювали моніторинг
перекладів конвертованій віртуальної валюти з метою виявлення
переказів, які не супроводжуються необхідною інформацією про
відправника та / або одержувача, і приймали відповідні заходи при
виявленні таких випадків.

37. Відповідно до **Рекомендації 26** країни зобов'язані забезпечити належне регулювання і нагляд за діяльністю провайдерів послуг з обміну конвертованої віртуальної валюти, які виступають в якості центрів, в яких діяльність, пов'язана з віртуальними валютами, перетинається з регульованою фінансовою системою, в якій використовується фіатна валюта. При необхідності, країнам слід розглянути доцільність внесення змін в застарілу законодавчу базу для забезпечення можливості ефективного регулювання з метою ПВК/ФТ функціонування механізмів здійснення платежів в децентралізованій віртуальній валюті.

38. **Рекомендація 35** наказує країнам забезпечити наявність набору ефективних, пропорційних та таких, що стримують санкції (будь то кримінального, цивільно-правового чи адміністративного характеру), які можуть застосовуватися по відношенню до фізичних і юридичних осіб, які не виконують відповідні вимоги ПВК / ФТ і потрапляють під дію Рекомендацій 6 і 8 - 23. Однак в даний час ПППВВ, і особливо платіжні продукти і послуги на основі децентралізованих конвертованих віртуальних валют, представляють численні труднощі для застосування традиційних правоохоронних інструментів і здійснення успішного судового переслідування зловмисників. В даний момент анонімний характер більшості операцій з децентралізованими віртуальними валютами ускладнює встановлення особи сторін, що беруть участь в таких операціях. В даний час протоколи, що лежать в основі майже всіх платіжних продуктів і послуг на основі децентралізованих віртуальних валют, не передбачають і не забезпечують ідентифікацію та перевірку особи учасників операцій. Крім того, записи про здійснених операціях, які формуються

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
відповідними протоколами в ланцюжку блоків, не обов'язково пов'язані з особистостями учасників в реальному світі. Такий рівень анонімності обмежує корисність ланцюжка блоків для моніторингу операцій і виявлення підозрілої діяльності, істотно знижуючи можливості правоохоронних органів з відстеження незаконних доходів, відмитих за допомогою децентралізованої конвертованої віртуальної валюти. Більш того, правоохоронні органи не в змозі визначити одне центральне місце або особу для проведення розслідувань. Ці труднощі і проблеми знижують можливості країн щодо застосування ефективних і таких, що стримують санкцій. Країни повинні проаналізувати наявні проблеми і труднощі з урахуванням ситуації в державі для виявлення прогалів і, при необхідності, вжити відповідних заходів. Ліцензування або реєстрація провайдерів послуг з обміну віртуальної валюти і введення вимог щодо ідентифікації та перевірки особи клієнтів та про зберігання даних і документів може дозволити країнам більш ефективно застосовувати дії і надавати стримуючий вплив санкції у зв'язку з використанням віртуальної валюти в незаконних цілях.

39. Відповідно до **Рекомендації 40** країни зобов'язані надавати ефективні та дієві заходи сприяння в рамках міжнародного співробітництва для боротьби з відмиванням грошей, пов'язаними з цим предикативними злочинами і фінансуванням тероризму, в тому числі надавати взаємну правову допомогу (**Рекомендація 37**); сприяти у виявленні, заморожуванні, арешт і конфіскацію доходів, одержаних і засобів, які використовуються для вчинення злочинів, які можуть бути Вп формі віртуальної валюти (**Рекомендація 38**); надавати ефективне сприяння в екстрадиції осіб за вчинення злочинів, пов'язаних з віртуальною валютою (**Рекомендація 39**). Ці вимоги можуть також поширюватися на співпрацю у справах, пов'язаних з віртуальною валютою. Також важливо, щоб ПФР здійснювали співробітництво й обмін інформацією, що стосується СПО, зі своїми зарубіжними партнерами, особливо в зв'язку з транскордонними операціями з використанням віртуальної валюти. Чи достатні заходи нагляду і регулювання провайдерів платіжних продуктів і послуг на основі

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
конвертованих віртуальних валют, які здійснюють діяльність в їх юрисдикції, дозволить країнам більш ефективно сприяти в розслідуваннях, а також в рамках міжнародного співробітництва в сфері поводження віртуальних валют. В даний час відсутність регулювання діяльності, пов'язаної з використанням віртуальних валют, а також недостатні слідчі можливості в більшості країн можуть знизити здатність країн з надання дієвої допомоги в рамках міжнародного співробітництва. Крім того, у багатьох країнах відсутня правова база, що дозволяє криміналізувати певні види діяльності, пов'язані з ВК / ФТ з використанням віртуальної валюти, що може не дозволити їм надавати ефективну взаємну правову допомогу в ситуаціях, в яких потрібно обопільне визнання діяння злочином.

РОЗДІЛ IV - ЗАСТОСУВАННЯ СТАНДАРТІВ ФАТФ ПО ВІДНОШЕННЮ ДО СУБ'ЄКТІВ, ЩО РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ

40. У даному розділі пояснюється, яким чином слід застосовувати вимоги конкретних рекомендацій FATF щодо провайдерів послуг з обміну конвертованих віртуальних валют або інших видів організацій, що вступають в якості центрів, в яких діяльність, пов'язана з віртуальними валютами, перетинається з регульованою фінансовою системою, де використовується фіатная валюта, в цілях зниження ризиків відмивання коштів / ФТ, пов'язаних з ПППВВ. Це повинно включати використання ризик-орієнтованого підходу (Рекомендація 1); належну перевірку клієнтів (Рекомендація 10); зберігання даних і документів (Рекомендація 11); вимоги про реєстрацію або ліцензування провайдерів УПДЦ (Рекомендація 14); виявлення та зниження ризиків, пов'язаних з новими технологіями (Рекомендація 15); вимоги щодо розробки і реалізації програм ПІД / ФТ (Рекомендація 18); напрямок повідомлень про підозрілі операції (Рекомендація 20). У цьому розділі також розглянуті наявні в даний час перешкоди, що утрудняють застосування деяких з цих заходів, спрямованих на зниження ризиків, в сфері обігу децентралізованих віртуальних валют. Вимоги Рекомендації 14 розглянуті тільки в попередньому розділі, однак, як в ньому вказано, необхідно, щоб відповідні організації виконували вимоги, що стосуються реєстрації або ліцензування, у всіх юрисдикціях, в яких вони надають УПДЦ у віртуальній валюті.

41. **Рекомендація 1.** В Рекомендаціях ФАТФ чітко встановлено, що країнам слід зобов'язати фінансові установи і УНФПП виявляти, оцінювати і вживати ефективних заходів для зниження своїх ризиків відмивання коштів / ФТ (в тому числі ризиків, пов'язаних з платіжними продуктами і послугами на основі віртуальної валюти) . Сюди входять

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
проведення постійної роботи щодо вдосконалення технічних процесів,
які використовуються для надійної ідентифікації та перевірки особи

клієнтів. З метою ПІД / ФТ, там, де діяльність, пов'язана з віртуальною валютою, дозволена національним законодавством, всі юрисдикції, фінансові установи та УНФПП, включаючи провайдерів послуг з обміну конвертованій віртуальної валюти, зобов'язані проводити оцінку ризиків відмивання коштів / ФТ, які подаються діяльністю, в якій використовується віртуальна валюта, і застосовувати ризик орієнтований підхід для забезпечення реалізації належних заходів з метою запобігання або зниження таких ризиків. Ризик орієнтований підхід не має на увазі автоматичний або повна відмова від обслуговування операцій з ППУВВ без проведення відповідної оцінки ризиків.

42. Рекомендація 10. Належна перевірка клієнтів є важливою і дієвим заходом для зниження ризиків відмивання коштів / ФТ, пов'язаних з конвертованими віртуальними валютами. У відповідності до Стандартів ФАТФ країни повинні зобов'язати провайдерів послуг з обміну конвертованих віртуальних валют проводити належну перевірку клієнтів при встановленні ділових відносин або при здійсненні разових операцій (відмінних від електронних переказів), використовуючи для цього документи, дані чи інформацію з надійних незалежних істочників⁹. Наприклад, провайдерів послуг з обміну віртуальних валют слід зобов'язати проводити належну перевірку клієнтів при обміні віртуальної валюти на фіатну валюту, і навпаки, в рамках разової операції на суму, що перевищує визначений поріг, що становить 15 000 доларів США / євро, або при проведенні разових операцій, є електронними переказами, на які поширюються вимоги Рекомендації 16 та Пояснювальної записки до неї. Як правило, операції з конвертованими віртуальними валютами будуть електронними переказами грошових коштів і, отже, на них будуть поширюватися вимоги Рекомендації 16.

43. Країни можуть вирішити встановити менше порогове значення або взагалі не встановлювати такий поріг в рамках вимог по проведенню НПК при здійсненні операцій з віртуальною валютою, якщо

вважатимуть це за доцільне з урахуванням характеру і рівня виявлених ризиків відмивання коштів / ФТ.

44. Беручи до уваги характер ПППВВ (в зв'язку з якими встановлюються ділові відносини з клієнтами), а також з огляду на той факт, що поповнення грошових коштів і проведення операцій здійснюється виключно через Інтернет, установам неминуче доведеться покладатися на способи ідентифікації та перевірки особи клієнтів без особистого контакту. Країни повинні розглянути можливість зобов'язати суб'єктів, які виступають в ролі провайдерів платіжних продуктів і послуг на основі віртуальної валюти, слідувати передовій практиці, запропонованої в Керівництві про НППУ від червня 2013 року. У відповідних випадках така передова практика включає: підтвердження ідентифікаційних даних, отриманих від клієнта, таких як номер національного документа, що посвідчує особу, з інформацією з сторонніх баз даних або інших надійних джерел; також, можливо, виявлення адреси Інтернет - протоколу клієнта; пошуку у всесвітній павутині інформації, яка б підтверджувала, що діяльність клієнта відповідає характеру проведених ним операцій, за умови, що збір інформації здійснюється відповідно до національного законодавства про недоторканність приватного життя.

45. Якщо ППУ на основі конвертованих віртуальних валют представляють підвищений ризик, що встановлено в рамках застосування ризик орієнтованого підходу, слід зобов'язати провайдерів послуг з обміну конвертованих віртуальних валют проводити посилену належну перевірку клієнтів, відповідну таких ризиків, а також рекомендувати їм використовувати різноманітні способи для прийняття розумних заходів з метою перевірки особи клієнтів. Якщо провайдерам послуг з обміну конвертованих віртуальних валют дозволено завершувати перевірку особи клієнтів

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
після встановлення ділових відносин з тим, щоб не переривати
нормальний хід комерційної діяльності (в ситуаціях низького ризику),
то їх слід зобов'язати завершити таку перевірку особистості до
здійснення разових операцій на суми, що перевищують визначений
поріг.

46. Країнам також слід вжити заходів для того, щоб фінансові установи
і УНФПП враховували ризики, пов'язані з джерелом фінансування
платіжних продуктів і послуг на основі конвертованих віртуальних
валют. Платіжні продукти і послуги на основі децентралізованих
конвертованих віртуальних валют забезпечують анонімність джерел
надходження грошових коштів, в тому числі за рахунок здійснення
пірінгових (P2P) трансферів віртуальної валюти і використання для
фінансування нових платіжних продуктів і послуг, які самі по собі
забезпечують анонімність, що підвищує ризики ОД / ФТ. Так само, як і
в разі нових платіжних продуктів і послуг, під час здійснення разових
операцій на суми, що перевищують визначений поріг, провайдерам
ППУВВ слід розглянути можливість введення обмежень на джерела, з
яких кошти надходять на банківські рахунки і на кредитні або дебетові
картки, або, принаймні, встановити такі обмеження на початковий
внесок, або на певний період часу, необхідний для встановлення схем
операцій, або при вкладенні суми, що перевищує визначений поріг.

47. Моніторинг операцій є ключовим заходом щодо зниження ризиків у
сфері поводження віртуальних валют. Це обумовлено труднощами
ідентифікації та перевірки особи клієнтів без особистого контакту, а
також тим, що технологія децентралізованої конвертованої віртуальної
валюти лише недавно забезпечила можливість вбудовування
інструментів щодо зниження ризиків, які використовуються в НППУ, в
платіжні продукти і послуги на основі децентралізованих віртуальних
валют в цілях обмеження їх функціональних можливостей та зниження
ризиків. Наприклад, вже зараз технологія мульти підписів (multi-
signature technology) дозволяє провайдерам ППВВ вбудовувати
функцію обмеження на загальну суму поповнення гаманця і на суму /
швидкість здійснення операцій в платіжні продукти і послуги на основі
децентралізованих віртуальних валют. Однак нинішня технологія

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
децентралізованих віртуальних валют не дозволяє встановлювати
географічні обмеження, обмежувати використання таких валют тільки
в цілях придбання певних товарів і послуг або не допускати здійснення
переказів між фізичними особами.

48. Країнам рекомендується стимулювати і підтримувати здійснення
моніторингу операцій пропорційно існуючим ризикам. Загальнодоступний і відкритий характер інформації про операції, що
міститься в ланцюжку блоків, теоретично сприяє здійсненню
моніторингу операцій. Однак, як зазначено в Звіті про ВВ від червня
2014 (Додаток А), відсутність інформації про реальну особу людей,
пов'язаних з багатьма операціями з використанням децентралізованих
віртуальних валют, обмежує корисність ланцюжка блоків з метою
моніторингу операцій і виявлення підозрілої діяльності, створюючи
таким чином серйозні труднощі для ефективного контролю і нагляду за
виконанням зобов'язань з метою ПВК / ФТ.

49. **Рекомендація 11, Рекомендація 20 і Рекомендація 22.** Відповідно
до Рекомендації 20 істотним елементом також є зберігання даних і
документів та направлення повідомлень про підозрілу діяльність в
ситуаціях, коли в операціях, що проводяться в віртуальній валюті,
можуть використовуватися доходи від злочинної діяльності, або коли
такі операції можуть бути пов'язані з фінансуванням тероризму. Як
мінімум, слід зобов'язати фінансові установи і ВНФПП вести і зберігати
записи про операції, які включають: інформацію про осіб учасників
операції; відкриті ключі; використані адреси або рахунку; характер і
дату проведення операції; перераховану суму. Загальнодоступна і
відкрита інформація, що міститься в ланцюжку блоків, забезпечує
вихідну основу для зберігання даних за умови, що установи можуть
належним чином встановити особу своїх клієнтів. Країни повинні
зобов'язати установи звертати особливу увагу на види підозрілої
діяльності, які вони в змозі виявляти.

50. У **Рекомендації 15** та **Рекомендації 22** мова йде конкретно про
нові технології. Відповідно до цих Рекомендацій фінансові установи і

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
УНФПП зобов'язані виявляти і проводити оцінку ризиків ВК / ФТ,
пов'язаних з розробкою нових продуктів і нової ділової

практики, включаючи нові механізми поставок, і з використанням
розвитком технологій як для нових, так і для вже існуючих продуктів.
Згідно Рекомендації 15 фінансові установи і ВНФПП, які отримали
ліцензію або здійснюють діяльність в юрисдикції, також зобов'язані
приймати участь у відповідних заходах для управління і зниження
ризиків до запуску нових продуктів, ділової практики або використання
розвитком технологій. Ці заходи також стосуються віртуальної валюти,
яка є новою технологією. Очікується, що влада країн забезпечать
виконання цих зобов'язань, а фінансовим установам і ВНФПП слід
проявляти ініціативу при виконанні вимог, встановлених в
Рекомендації 15.

РОЗДІЛ V - ПРИКЛАДИ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ, ВИКОРИСТОВУВАНОВОГО КРАЇНАМИ (ГРУПАМИ КРАЇН) ПО ВІДНОШЕННЮ ДО ППВВ

55. У даному розділі наведено огляд підходів в області регулювання, які деякі країни (або групи країн) використовують в даний час, а також підходів, які країни збираються застосувати в найближчому майбутньому. Як зазначено у вступі, уряди в усьому світі починають робити спроби подолати проблеми і труднощі в області регулювання, що подаються платіжними продуктами і послугами на основі віртуальної валюти. У звіті Банку міжнародних розрахунків наводиться така класифікація заходів, прийнятих на даний момент:

а) введення обмежень для регульованих організацій і установ на операції і операції з віртуальними валютами;

б) прийняття законодавчих / регулюючих заходів, таких як необхідність регулювання діяльності бірж, що займаються обміном віртуальних валют, таким же чином як і провайдерів послуг грошових переказів, або пропоноване в деяких юрисдикціях введення регулювання діяльності посередників в операціях з віртуальною валютою з метою ПВК / ФТ;

в) опублікування заяв з попередженням користувачів про ризики, пов'язаних з віртуальною валютою і / або з роз'ясненням позиції влади щодо віртуальних валют;

г) вивчення і відстеження розвитку ситуації.

56. У описаних нижче підходах в області регулювання, з метою ПВК / ФТ діяльності, пов'язаної з віртуальними валютами, які ряд юрисдикцій використовують в даний час або збираються реалізувати в

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
найближчому майбутньому, містяться приклади застосування ризик-орієнтованого підходу.

Канада

57. У червні 2014 року в канадське законодавство в області ПВК / ФТ були внесені зміни, згідно з якими фізичні та юридичні особи, які здійснюють комерційну діяльність, пов'язану з віртуальними валютами, розглядаються як провайдери фінансових послуг (Money Service Businesses). У відповідних нормативних актах, які поки знаходяться в розробці, визначені конкретні суб'єкти, на які поширюються ці вимоги, і встановлені відповідні зобов'язання для них. Однак очікується, що ці зобов'язання в основному будуть схожі із зобов'язаннями, встановленими для провайдерів фінансових послуг, які включають: реєстрацію, НПК (включаючи отримання інформації про бенефіціарних власників), зберігання даних, наявність внутрішньої служби щодо забезпечення дотримання встановлених вимог і напрямок повідомлень про підозрілі та інших встановлених операціях.

58. При виробленні політики в цілях ПВК / ФТ щодо віртуальної валюти канадська влада використовує ризик-орієнтований підхід, включаючи розуміння ризиків, пов'язаних з віртуальною валютою в контексті наявних в Канаді ризиків ВК / ФТ, в рамках національної оцінки ризиків ВК / ФТ. Нормативні акти збалансують необхідність зниження ризиків ВК / ФТ і потребу в сприянні розвитку інновацій у фінансовій області. Таким чином, влада Канади пропонує здійснити адресне регулювання в тих областях, які є найбільш уразливими місцями з точки зору ВК / ФТ.

Китай

59. Третього грудня 2013 року Народний банк Китаю спільно з Міністерством промисловості і інформатизації, Комісією з регулювання банківської діяльності, Комісією зі страхового регулювання та Комісією з регулювання ринку цінних бумагах випустив «Повідомлення про

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
запобігання ризикам, які представляють біткоїни». У цьому
Повідомленні встановлено вимогу для установ, що надають послуги, в
тому числі послуги реєстрації біткоїнів, послуги біткоїн-гаманця і

послуги з обміну біткоїнів, виконувати зобов'язання, встановлені в
законодавстві про ПВК / ФТ, вживати заходів щодо ідентифікації своїх
клієнтів і фіксувати ідентифікаційні дані. Згідно із зазначеним
повідомленням, фінансові установи та провайдери платіжних послуг
також зобов'язані застосовувати заходи посиленого моніторингу щодо
провайдерів біткоїнових послуг для запобігання відповідних ризиків.
Крім того, відділення Народного банку Китаю у всій країні тепер
повинні аналізувати ризики відмивання, пов'язані з біткоїнами, і
приймати адекватні та пропорційні заходи, включаючи посилений
нагляд і посилений моніторинг підозрілих операцій, для зниження
таких ризиків.

Думка Європейської банківської організації щодо «віртуальних валют»

60. Четвертого липня 2014 року Європейська банківська організація (European Banking Authority) опублікувала «Огляд «віртуальних валют»» після проведення аналізу ризиків, які можуть представляти ці нові продукти, якщо щодо них не буде введений режим регулювання. Цей «Огляд» Європейської банківської організації адресовано законодавцям ЄС, а також національним наглядовим органам 28 країн-членів Європейського Союзу.

61. В "Огляді" Європейської банківської організації сформульовані рекомендації, що стосуються вироблення і реалізації комплексного підходу в області регулювання в довгостроковій і короткостроковій перспективі.

62. З точки зору Європейської банківської організації, можливий підхід в області регулювання в довгостроковій перспективі зажадає створення досить об'ємного зводу нормативних актів. Крім інших елементів, такий підхід повинен передбачати встановлення вимог, що

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
стосуються управління, щодо кількох учасників ринку, поділ рахунків
клієнтів, введення вимог щодо капіталу і створення «органів
управління схемами» (scheme governing authorities), які повинні

відповідати за цілісність схем віртуальних валют і їх ключових
елементів, включаючи протокол і реєстр операцій.

63. Однак поки такий режим відсутній, в "Огляді" Європейської
банківської організації зазначено, що деякі найбільш актуальні
виявлені ризики повинні знижуватися іншими методами. В якості
«негайних мір» Європейська банківська організація рекомендує
урядам країн повідомити фінансові установи про ризики і не
рекомендувати їм купувати, тримати або продавати віртуальні валюти.
Європейська банківська організація також рекомендує законодавцям
ЄС розглянути питання про оголошення провайдерів послуг з обміну
віртуальної валюти «підзвітними установами», які зобов'язані
виконувати вимоги ПВК / ФТ, встановлені в Директиві ЄС про боротьбу
з ВК. Під час обговорення четвертої Директиви ЄС про боротьбу з
відмиванням грошей Європейська комісія не прийняла рекомендації
Європейської банківської організації, запропоновані їй в липні 2014
року. Замість цього Європейська комісія оцінить варіанти більш
комплексного регулювання в середньостроковій перспективі. У ході
майбутньої наднаціональної оцінки ризиків ВК / ФТ Європейська
комісія проведе оцінку ризиків, які подаються віртуальною валютою, і
дасть відповідні рекомендації державам-членам Європейського Союзу.

Франція

64. Двадцять дев'ятого січня 2014 року Управління пруденційного
нагляду Франції (ACPR) опублікувало заяву з роз'ясненням своєї
позиції і точки зору. У цьому документі підкреслено, що суб'єкт, який
виступає в ролі посередника при купівлі або продажу віртуальної
валюти в обмін на фіатну валюту, є фінансовим посередником, які
отримують кошти від імені третьої сторони. У документі також
зазначено, що для здійснення такої діяльності необхідно отримувати
дозвіл у Управління пруденційного нагляду і, таким чином, на неї

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
поширюються вимоги ПВК / ФТ. У червні 2014 року Служба обробки
інформації та боротьби з підпільними фінансовими мережами
(TRACFIN), що є французьким ПФР, опублікувала звіт під назвою

«Регулювання віртуальних валют: рекомендації щодо запобігання
використанню віртуальних валют в шахрайських цілях і з метою
відмивання коштів». Цей документ був розроблений для створення
режиму, спрямованого на недопущення використання віртуальних
валют в цілях здійснення шахрайських дій та легалізації доходів,
одержаних злочинним шляхом.

Німеччина

65. Відповідно до першого речення пункту 1 (11) Закону про банківську
діяльність (KWG) Федеральне управління фінансового нагляду
Німеччини (BaFIN) відносить біткоїни до фінансових інструментів у
формі розрахункових одиниць, причому це визначення носить
юридично обов'язковий характер. Ці розрахункові одиниці можна
порівняти з валютою, але не є вираженим у валюті засобом платежу.

66. Біткоїни не є електронними грошима в значенні, встановленому в
німецькому Законі про нагляд за платіжними послугами (ZAG), оскільки
емітовані біткоїни не являють собою кошти, що підлягають погашенню
з боку емітента. У цьому плані біткоїни відрізняються від віртуальних
валют, що випускаються центральним емітентом. Біткоїни також не є
законним засобом платежу, і тому не вважаються валютою,
банкнотами або монетами.

67. У цілому для здійснення комерційної діяльності, пов'язаної з
фінансовими інструментами, потрібно отримувати ліцензію у
Федерального управління фінансового нагляду. Однак Федеральне
управління фінансового нагляду роз'яснило, що використання біткоїнів
в якості сурогатної валюти для оплати за товари само по собі не є
діяльністю, для здійснення якої необхідно отримувати дозвіл
відповідно до Закону про банківську діяльність. Для генерації біткоїнів
(шляхом «Майнінгу») також не потрібно отримання дозволу, оскільки

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
«Майнери» самі не емітують і не розміщують біткоїни. Те ж саме
відноситься до купівлі або продажу отриманих шляхом «Майнінгу» або
придбаних біткоїнів, для чого також не потрібно отримувати дозвіл.

68. Однак необхідність отримання дозволу може виникнути при наявності додаткових факторів. Продаж і купівля біткоїнів часто здійснюється на Інтернет-платформах, деякі з яких називаються біржами. Як правило, для здійснення такої діяльності потрібне отримання дозволу у Федерального управління фінансового нагляду. Однак для визначення того, на здійснення якого саме виду діяльності потрібно отримати дозвіл, необхідно провести детальний аналіз технічних і договірних аспектів здійснення операцій. Деякі види діяльності можуть бути аналогічні функціям, виконуваними інвестиційними брокерами, як визначено в Законі про банківську діяльність, тоді як інші можуть являти собою діяльність багатосторонньої торговельної площадки, що відповідно до Закону про банківську діяльність є наданням фінансових послуг. Є деякі види діяльності, які можуть вважатися наданням посередницьких послуг головною брокерською організацією. Якщо діяльність полягає лише в зведенні можливих покупців і продавців один з одним на торговій платформі, то це не є брокерським обслуговуванням певних операцій. Однак в цих випадках провайдери таких платформ є трейдерами, які здійснюють торгівлю на власні кошти, які зобов'язані отримувати дозвіл на свою діяльність відповідно до Закону про банківську таємницю. Провайдери, що діють в якості обмінних бюро, що пропонують послуги з обміну законної валюти на біткоїни, також відповідають критерію торгівлі на власні кошти, на здійснення якої потрібно отримання дозволу.

69. Оскільки кожен окремий випадок відрізняється від інших, діяльність майнінгових пулів, тобто об'єднання обчислювальних потужностей комп'ютерів декількома особами для спільної генерації біткоїнів, не обов'язково підлягає нагляду. Як правило, якщо кілька осіб використовують обчислювальні потужності, володіючи рівними правами, а потім розподіляють біткоїни пропорційно внеску кожного, то це не є діяльністю, що вимагає отримання дозволу. Інші норми можуть

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
діяти, наприклад, в ситуації, коли оператор майнінгового пулу
пропонує на комерційній основі частку доходів від здобутих шляхом

Майнінгу або проданих біткоїнів в обмін на надання обчислювальних
потужностей, а учасники при цьому не контролюють певні процеси.

70. У Федеральне управління фінансового нагляду Німеччини
надходить все більше запитів з проханням дати роз'яснення щодо
похідних і схожих з грошовими коштами продуктів, пов'язаних з
біткоїнами. Знову ж таки, оскільки кожен конкретний випадок
відрізняється від інших, на такі продукти не обов'язково поширюється
режим нагляду. Однак, якщо торгівля такими видами продуктів
здійснюється на комерційній основі, то на них, як правило,
поширюються правила нагляду, встановлені в Законі про банківську
діяльність (KWG) або в Кодексі законів про інвестиції (KAGB). Це
обумовлено тим, що продукти, які є похідними від фінансових
інструментів, самі по собі, є фінансовими інструментами або,
принаймні, представляють управління активами. Зазвичай комерційна
діяльність біткоїн-банкоматів є наданням банківських або фінансових
послуг, яка вимагає отримання дозволу, в залежності від організації
процесу покупки і правових відносин між покупцем, продавцем і в
деяких випадках оператором.

71. Федеральне управління фінансового нагляду Німеччини вважає,
що комерційна діяльність здійснюється в Німеччині не тільки коли
місцем знаходження зареєстрованого офісу провайдера або місцем
його постійного проживання є Німеччина, але також і в ситуації, коли
провайдер послуг знаходиться за кордоном і постійно пропонує на
ринку, на комерційній основі, банківські або фінансові послуги
компаніям і особам, зареєстрованим або постійно проживаючим в
Німеччині. Однак це не впливає на «пасивне» право на надання
послуг, тобто на право осіб і компаній, які є резидентами Німеччини,
запитувати послуги у зарубіжного провайдера за своєю власною
ініціативою. У зв'язку з цим, для здійснення угод, що укладаються за
ініціативою клієнтів, не потрібно отримання дозволу відповідно до

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
Закону про банківську діяльність. У разі пропозиції фінансових
ринкових продуктів в Інтернеті критерієм є наступне: чи показали
результати аналізу веб-сайту, що пропоновані послуги головним чином

«націлені» на ринок Німеччини. При цьому застереження є лише
одним з багатьох показників. Інші показники включають домен і домен
вищого рівня, використану мову або інші посилання, пов'язані з
країною, а також законодавчу базу.

72. Банкам і провайдерам фінансових послуг, які вже отримали дозвіл
на торгівлю фінансовими інструментами, також дозволено здійснювати
операції з біткоїнами без необхідності отримання додаткових дозволів.
У всіх цих випадках установа, що отримала дозвіл є суб'єктом, на
якого поширюються вимоги, встановлені в законодавстві про протидію
відмиванню грошей.

Гонконг (КНР)

73. Починаючи з середини 2013 року влада Гонконгу (КНР)
використовують дуже обережний підхід для нагадування громадськості
про споживчі ризики, ризики відмивання грошей і ризики вчинення
кіберзлочинів в зв'язку з торгівлею або укладенням угод в віртуальних
валютах і віртуальних товарах, таких як біткоїни. У Гонконзі такі
віртуальні товари як такі, не регулюються, оскільки відповідно до
чинного законодавства вони не є ні «валютою», ні «цінними
паперами», ні «законними платіжними засобами». Отже, оператори
або агенти, які надають послуги, пов'язані з використанням
віртуальних товарів, не підпадають під визначення «провайдера
фінансових послуг» (money service business), дане в Указі (для
фінансових установ) про протидію відмиванню грошей і фінансуванню
тероризму, якщо тільки їх послуги або операції не включають послуги з
обміну грошей або послуги грошових переказів. Однак відповідно до
законодавства фінансові установи, а також оператори або дилери по
операціях з віртуальними товарами зобов'язані направляти
повідомлення про підозрілі операції в Спільний підрозділ фінансової
розвідки, якщо в ході проведення належної перевірки або здійснення

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
операцій вони виявляють підозрілу діяльність, пов'язану з ВК або ФТ,
незалежно від того, чи використовувалися в цій діяльності віртуальні
товари. Не направлення повідомлень про такі підозрілі операції може

спричинити кримінальну відповідальність. Положення чинного
законодавства також поширюються на шахрайство, злочини в сфері
технологій, фінансові піраміди, відмивання грошей або фінансування
тероризму з використанням віртуальних товарів. Крім того, регулюючі
органи випустили посібник для фінансових установ з нагадуванням
про необхідність проявляти підвищену пильність пропорційно ризикам
ВК і ФТ, пов'язаних з використанням віртуальних товарів. Фінансовим
установам також нагадують про необхідність проявляти обачність під
час проведення оцінки відповідних ризиків відмивання коштів або
фінансування тероризму при встановленні або підтримці ділових
відносин з клієнтами, які є операторами схем віртуальної валюти або
організаціями, чия діяльність пов'язана з віртуальними товарами.

Італія

74. В Італії віртуальні валюти не вважаються законним платіжним
засобом. У січні 2015 року Банк Італії опублікував попередження про
використання так званих віртуальних валют і інформаційне
повідомлення, які були включені в перший номер Бюлетеня
наглядових органів за 2015 рік, і в яких виражені схвалення і підтримка
"Огляду Європейської банківської організації щодо віртуальних
валют». У зазначеному "Огляді" банкам і іншим піднаглядним
фінансовим посередникам не рекомендується купувати, тримати або
продавати віртуальні валюти. У той же самий день Підрозділ
фінансової розвідки Італії випустив інформаційне повідомлення про
аномально великий обсягах використання віртуальних валют і про
виявлення підзвітними організаціями підозрілих операцій, пов'язаних з
відмиванням грошей або фінансуванням тероризму.

Росія

75. Відповідно до Статті 27 Федерального закону «Про Центральний банк Російської Федерації (Банку Росії)» на території Російської Федерації заборонений випуск грошових сурогатів. У січні 2014 року Центральний банк Російської Федерації розмістив на своєму

офіційному сайті інформаційне повідомлення «Про використання при здійсненні операцій «віртуальних валют», зокрема біткоїнів». Банк Росії застерігає громадян і юридичних осіб, перш за все кредитні організації та некредитні фінансові організації, від використання віртуальних валют для їх обміну на товари, послуги або на грошові кошти в рублях і в іноземній валюті. У зв'язку з анонімним характером діяльності з випуску віртуальних валют необмеженим колом суб'єктів і по їх використанню для здійснення операцій, громадяни та юридичні особи можуть бути, в тому числі ненавмисно, залучені в протиправну діяльність, включаючи легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму. У зв'язку з цим обмін віртуальних валют на гривні і іноземну валюту, а також на товари і послуги, буде розглядатися Банком Росії як потенційна залученість юридичної особи в здійснення підозрілих операцій відповідно до законодавства про протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму.

76. З метою зниження ризиків ВК / ФТ, пов'язаних з віртуальними валютами, Міністерство фінансів, спільно з Банком Росії, розробили проект закону про введення заборони на електронні грошові сурогати і на операції з електронними грошовими сурогатами. Підготовка проекту цього закону завершена, і він буде внесений на розгляд Парламенту (Державної Думи).

Сінгапур

77. У березні 2014 року Грошово-кредитне управління (Monetary Authority) Сінгапуру оголосило про те, що з метою виявлення і зниження можливих ризиків ВК / ФТ, воно буде регулювати діяльність посередників в операціях з віртуальною валютою, що працюють в Сінгапурі. Грошово-кредитне управління випустить нормативні акти, в

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
яких для посередників, які купують, продають або сприяють обміну
віртуальних валют на фіатні валюти, будуть встановлені вимоги, що
стосуються перевірки особи клієнтів та напрямки повідомлень про
підозрілі операції. Пропоновані нормативні акти не торкаються питань

безпеки та надійності посередників в операціях з віртуальними
валютами, а також питання належного здійснення операцій з
віртуальними валютами.

78. Пропонована нормативна база для регулювання діяльності
посередників в операціях з віртуальною валютою ще не вступила в
дію. Поки влада Сінгапуру має намір регулювати тільки діяльність
посередників в операціях з віртуальною валютою, які працюють на
території Сінгапуру, тобто фізично присутні в країні. Однак у зв'язку з
швидким розширенням сфери обігу віртуальних валют сінгапурська
влада продовжить ретельно відстежувати підходи в області
регулювання віртуальних валют, що застосовуються в інших
юрисдикціях. Грошово-кредитне управління Сінгапуру при необхідності
прийме додаткові заходи для зниження ризиків, що подаються
віртуальними валютами і посередниками в операціях з віртуальними
валютами.

Південно-Африканська Республіка

79. 18 вересня 2014 року Міністерство фінансів ПАР випустило
попередження для користувачів, що стосується питань моніторингу
віртуальної валюти. Це була спільна заява, підготована Міністерством
фінансів (National Treasury), Центральним банком (South African
Reserve Bank), Управлінням фінансових послуг (Financial Services
Board), Податковим управлінням (South African Revenue Service) і
Центром фінансової розвідки (Financial Intelligence Center), для
попередження громадськості про необхідність пам'ятати про ризики,
пов'язані з використанням віртуальних валют при здійсненні операцій
або інвестицій.

80. В даний час в ПАР відсутні конкретні закони або нормативні акти, що регулюють питання використання віртуальних валют. Відповідно, користувачі віртуальних валют не володіють ніяким правовим захистом або правом на зворотну вимогу. Оскільки в ПАР відсутнє регулювання віртуальних валют, вони офіційно не вважаються

законним платіжним засобом, так як будь-який комерсант може відмовитися від прийому віртуальної валюти як засобу платежу, не порушивши при цьому чинне законодавство. Віртуальні валюти також не можуть розглядатися як засіб платежу, оскільки їх емісія здійснюється не на основі надходження грошових коштів. Таким чином, угоди з віртуальними валютами здійснюються користувачами на свій страх і ризик, без права пред'явлення будь-яких вимог до південно-африканської влади. Влада ПАР продовжать відстеження і оцінку використання віртуальних валют і проводитимуть консультації з цих питань із зацікавленими представниками приватного сектора. При необхідності можуть бути випущені додаткові керівництва або прийняті додаткові нормативні акти.

Швейцарія

81. У червні 2014 року уряд Швейцарії опублікував дослідження і політичну заяву під назвою «Звіт Федеральної ради про віртуальні валюти у відповідь на запити Швааба (13.3687) і Вейбеля (13.4070). У цьому документі оголошено, що «на професійну торгівлю віртуальними валютами і діяльність торговельних платформ в Швейцарії, в цілому поширюються положення Закону про протидію відмиванню грошей». Організації, що займаються цією діяльністю, зобов'язані виконувати «зобов'язання по перевірці особи учасника договору і щодо встановлення особи бенефіціарного власника». У цей же самий час Служба з нагляду за фінансовими ринками Швейцарії (FINMA) випустила інформаційний бюлетень, в якому підкреслила, що положення Закону про протидію відмиванню грошей поширюються на покупку і продаж конвертованій віртуальної валюти на комерційній основі, а також на діяльність торговельних платформ, використовуваних для переказу грошей або конвертованій віртуальної

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
валюти, що належить користувачам платформи і іншим користувачам.
Перед початком своєї діяльності провайдер такого роду послуг
зобов'язаний стати членом саморегульованої організації або отримати
у Служби з нагляду за фінансовими ринками ліцензію на право
здійснення діяльності в якості безпосередньо піднаглядного

фінансового посередника. Якщо на діяльність, пов'язану з торгівлею
децентралізованими віртуальними валютами, поширюються
положення Закону про ПВК, то виконання вимог, що стосуються
проведення належної перевірки клієнтів, є обов'язковим. Оскільки
конвертовані віртуальні валюти можуть забезпечувати анонімність і
давати можливість здійснювати транскордонні перекази активів,
Служба з нагляду за фінансовими ринками вважає, що торгівля такою
валютою представляє підвищені ризики відмивання / ФТ, і тому
вимагає проведення суворої належної перевірки, особливо в частині,
що стосується ідентифікації клієнтів. Для здійснення комерційної
діяльності, пов'язаної з конвертованими віртуальними валютами,
потрібне отримання банківської ліцензії в ситуаціях, коли організація в
рамках своєї комерційної діяльності приймає конвертовану віртуальну
валюту від клієнтів і управляє її зберіганням від імені клієнтів.
Організації, що займаються діяльністю, пов'язаною з віртуальною
валютою, які отримали ліцензію на здійснення банківської діяльності,
підлягають пруденційному нагляду з боку Служби з нагляду за
фінансовими ринками, яка здійснює постійний моніторинг компаній на
предмет дотримання ними вимог відповідних нормативних актів.
Федеральна рада (Федеральний уряд) Швейцарії продовжує
відстежувати розвиток ситуації в сфері віртуальних валют для
визначення необхідності прийняття додаткових заходів на ранньому
етапі.

Великобританія

82. У листопаді 2014 року уряд Великобританії оголосив про
проведення відкритого опитування з метою збору інформації та
свідчень про переваги та ризики, пов'язані з віртуальними
(цифровими) валютами, причому особливу увагу було звернено на

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
питання, що стосуються регулювання. Проведення зазначеного
опитування завершилося в грудні 2014 року. У березні 2015 року уряд
Великобританії опублікував короткий огляд відповідей і свідoctв,
отриманих в ході опитування, і оголосило про свій намір з метою ПВК
ввести регулювання діяльності бірж цифрових валют на території

Великобританії. Уряд Великобританії планує протягом нинішнього року
провести офіційні консультації для обговорення деталей
пропонованого підходу в області регулювання.

83. Зусилля, яких вживає влада Великобританії для більш повного і
глибокого розуміння ризиків, що стосуються віртуальних валют. У
Великобританії підвищився рівень розуміння ризиків, пов'язаних з
віртуальними валютами. Під керівництвом Національного агентства по
боротьбі зі злочинністю (National Crime Agency) у Великобританії
проводиться міжвідомча робота, спрямована на оцінку і протидію
загрозам, що подаються використанням віртуальних валют в
злочинних цілях. У цій роботі беруть участь Королівська державна
прокуратура, Державне управління з податкових і митних зборів,
Поліція Лондонського Сіті, Міністерство фінансів, Банк Англії,
Управління по фінансовому регулюванню і нагляду, Міністерство
внутрішніх справ і Поліція Великого Лондона.

84. Ця робота включає складання картини стану справ на основі
розвідувальної інформації. Оцінка, проведена Національним
агентством по боротьбі зі злочинністю, надала правоохоронним
органам основні дані про загрозу, що представляється використанням
віртуальних валют в злочинних цілях. Більш повна картина, отримана
на основі розвідувальної інформації, буде орієнтиром для оперативної
діяльності, а також використовується політиками для прийняття
обґрунтованих рішень про необхідність державного втручання.
Зусилля, спрямовані на розвиток і зміцнення потенціалу, включають
проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи для підвищення
рівня інформованості представників галузі та правоохоронних органів.
Крім того, багато з того, що робиться всередині країни, також

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
здійснюється на міжнародному рівні, що є дуже важливим, враховуючи
транскордонний характер проблеми.

Сполучені Штати Америки

85. У США здійснюється регулювання діяльності будь-яких фізичних і юридичних осіб, включаючи адміністраторів та провайдерів послуг з обміну конвертованих віртуальних валют, які приймають конвертовану віртуальну валюту від однієї особи і переводять її іншій особі або в інше місце, діючи в якості провайдерів послуг з переказу грошових коштів. На таких осіб поширюються зобов'язання в сфері ПВК / ФТ, включаючи вимоги про реєстрацію, ідентифікацію клієнтів, зберігання даних та документів і напряму повідомлень про підозрілу діяльність і операції. Положення федеральних нормативних актів в області ПВК / ФТ стосуються як централізованих, так і децентралізованих конвертованих віртуальних валют і поширюються на осіб, які займаються перекладами конвертованої віртуальної валюти від імені третіх осіб, в тому числі без обміну віртуальної валюти на фіатну і навпаки. Вимоги цих нормативних актів поширюються також на перебувають за кордоном адміністраторів / провайдерів послуг з обміну конвертованих віртуальних валют, які фізично не присутні на території США, але здійснює комерційну діяльність цілком або в значній мірі в Сполучених Штатах Америки. В даний час діють урядові нормативні акти в сфері ПВК / ФТ не поширюються на користувачів конвертованих віртуальних валют, які використовують віртуальні валюти, не займаючись діяльністю, пов'язаною з переказом коштів. Крім федеральних нормативних актів, в 48 штатах діють місцеві нормативні акти, що регулюють діяльність провайдерів послуг з переказу грошових коштів. Влада багатьох штатів розглядає можливість поширення своїх діючих нормативних актів в області ПВК / ФТ і пруденційного нагляду щодо провайдерів послуг грошових

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
переказів на віртуальні валюти. Наприклад, Департамент фінансових
послуг штату Нью-Йорк оголосив, що незабаром буде прийнятий
нормативний акт, згідно з яким деякі провайдери послуг віртуальної
валюти будуть зобов'язані отримувати, так звану, «біт-ліцензію», а
також виконувати зобов'язання в сфері ПВК / ФТ та дотримуватися
правил щодо розкриття інформації про своїх клієнтів, вимоги до
розміру капіталу і правила, що стосуються інвестиційної діяльності.

86. Влада США внесли зміни в нормативно-законодавчу базу з
урахуванням мінливих фінансових технологій. Розуміючи, що заходи
контролю в області ПВК / ФТ повинні не відставати від нових
платіжних систем, що з'являються. В липні 2011 року Мережа по
боротьбі з фінансовими злочинами США (FinCEN) внесла зміни в
встановлені нею правила, що стосуються провайдерів фінансових
послуг (Money Services Businesses) в цілому. Це було зроблено для
того, щоб забезпечити можливість регулювати інновації в сфері
платежів з використанням віртуальних валют в рамках чинного Закону
про банківську таємницю. У змінених правилах, що стосуються
діяльності провайдерів фінансових послуг, в визначення «послуг з
переказу грошових коштів» була додана фраза «або інші цінності, які
заміняють готівку». Таким чином, визначення провайдерів фінансових
послуг, що надають послуги з переказу грошових коштів, було змінено.
В результаті цих поправок, внесених в нормативний акт, в даний час
«послуги з переказу грошових коштів» визначено як «прийом готівки,
грошових коштів або інших цінностей, що заміняють готівку, у однієї
особи і переказ грошей, грошових коштів або інших цінностей,
заміняють готівку, будь-якими способами і засобами іншій особі або в
інше місце». «Провайдер послуг з переказу грошових коштів» є
(фізичною або юридичною) особою, що надає послуги з переказу
грошей, або іншою особою, що бере участь в діяльності, пов'язаної з
переказом коштів. Оскільки «послуги з переказу грошових коштів»
визначено як «прийом готівки, грошових коштів або інших цінностей,
що заміняють готівку, у однієї особи і переказ грошей, грошових коштів
або інших цінностей, що заміняють готівку, будь-якими способами і
засобами іншій особі або в інше місце», влада США може регулювати
діяльність будь-яких юридичних чи фізичних осіб, які здійснюють

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
прийом конвертованій віртуальної валюти від одного особи і її
переклад іншій особі або в інше місце. Таким чином, на
адміністраторів і провайдерів послуг з обміну конвертованих
віртуальних валют поширюється режим регулювання, що діє відносно
провайдерів послуг з переказу грошових коштів.

Примітки

1. Наприклад, розташований в США провайдер біткоїнного гаманця / послуг з обміну / послуг з прийому платежів підключає гаманець віртуальної валюти клієнта до банківського рахунку або до звичайної платіжної або дебетової картки для оплати покупки віртуальної валюти або її переведення в готівку. Розташований в Великобританії біткоїновий сервіс, який надає послуги грошових переказів в коридорі Великобританія - Кенія, забезпечує підключення до кенійської системи мобільних платежів в точці отримання грошових переказів. Функціонуюча в Європі біткоїнова біржа недавно додала кредитні та дебетові карти відомих платіжних систем до наявних можливостей проведення розрахунків, які вже включають банківські перекази в рамках Єдиної зони платежів в євро. Розташована в Австралії біткоїнова біржа, клієнти якої знаходяться в більш ніж 40 країнах, забезпечує напрям грошових переказів безпосередньо на банківський рахунок одержувача без необхідності для одержувача використовувати біткоїни. Однак відправка грошових коштів здійснюється виключно в біткоїнах.

2. ФАТФ (2013), «Керівництво по застосуванню ризик-орієнтованого підходу для передплачених карт, мобільних платежів і онлайн платежів», ФАТФ, Париж, Франція,

www.fatf-gafi.org/topics/fatfrecommendations/documents/rba-npps2013.html.

3. Конвертована означає, що віртуальна валюта може бути обмінена на фіатну валюту.

4. Провайдер послуг з обміну віртуальної валюти є фізичною або юридичною особою, що займається за комісійну винагороду комерційною діяльністю з обміну віртуальної валюти на реальну валюту, безготівкові грошові кошти або на іншу віртуальну валюту, а також на дорогоцінні метали, і навпаки. В цілому провайдери послуг з

обміну приймають різні види платежів, включаючи платежі готівкою, електронні перекази, кредитні картки та інші віртуальні валюти, і можуть бути афілійовані з адміністраторами, не входити до складу адміністраторів або бути сторонніми провайдерами. Провайдери послуг з обміну можуть виступати в якості біржі або в якості обмінного пункту. Фізичні особи зазвичай використовують послуги провайдерів для депонування і зняття грошей з рахунків у віртуальній валюті.

5. Оскільки віртуальна валюта може функціонувати як засіб обміну, розрахункової грошової одиниці і / або кошти зберігання вартості, можуть виникнути питання, що стосуються ряду додаткових юрисдикцій в області регулювання, включаючи, наприклад, регулювання в сфері торгівлі товарами і цінними паперами.

6. Стандарти ФАТФ включають Рекомендації ФАТФ і Пояснювальні записки до них.

7. «Віртуальні валюти - ключові визначення та потенційні ризики в сфері ПІД / ФТ» (ФАТФ, 2014р.).

8. ФАТФ визначила послуги переказу грошей і цінностей (УПДЦ) як фінансові послуги, які передбачають прийом готівки, чеків, інших фінансових інструментів або інших засобів зберігання вартості, а також виплату відповідної суми готівкою або в іншій формі одержувачу за допомогою засобів зв'язку, направлення повідомлення, переведення або через клірингову мережу, до якої належить провайдер УПДЦ. В операції, що здійснюються провайдерами таких послуг, можуть брати

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
участь один або кілька посередників, і остаточний платіж може
проводитися третій стороні з можливим використанням нових способів
платежів ... [виділено спеціально].

9. Повний список видів діяльності, що підпадають під визначення
«Фінансових установ», наведено в Глосарії до Рекомендацій ФАТФ.

10. Небанківські установи в сфері роздрібних платежів, Комітет з
платежів і ринкової інфраструктури, Банк міжнародних розрахунків
(вересень 2014 роки).

11. www.bancaditalia.it/compiti/vigilanza/avvisi-pub/index.html

12. [http://uif.bancaditalia.it/normativa/norm-indicatorianomalia/
Comunicazione_UIF_su_VV.pdf](http://uif.bancaditalia.it/normativa/norm-indicatorianomalia/Comunicazione_UIF_su_VV.pdf)

13. Міністерство фінансів ПАР (2014р.), Моніторинг віртуальних валют,
Міністерство фінансів Південно-Африканської Республіки. Взято з
сайту: [www.treasury.gov.za/comm
media/press/2014](http://www.treasury.gov.za/comm_media/press/2014).

14. Див. інформацію на сайті:

www.news.admin.ch/NSBSubscriber/message/attachments/35355.pdf.

15. Див. Інформацію на сайті:

[www.finma.ch/e/finma/publikationen/faktenblaetter/Documents/fb-bitcoins-
e.pdf](http://www.finma.ch/e/finma/publikationen/faktenblaetter/Documents/fb-bitcoins-e.pdf).

16. Нормативні акти, прийняті в розвиток Закону про банківську
таємницю - визначення та інші нормативні положення, що стосуються
провайдерів фінансових послуг, 76 FR 43585 (21 липня 2011 року),
підпункт 1010.100 (ff) (5) (i) (A) Розділу 31 Зводу Федеральних
нормативних актів США (Регламент, що стосується провайдерів
фінансових послуг). Майже одночасно з цим Мережа по боротьбі з
фінансовими злочинами (FinCEN) випустила новий Остаточний

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
регламент, що стосується передплатних коштів (Остаточний
регламент - визначення та інші нормативні положення, що стосуються
передплатних коштів, 76 FR 45403 (29 липня 2011 року), підпункт
1010.100 (ww) (5) (i) (A) Розділу 31 Зводу федеральних нормативних
актів (Регламент, що стосується передплатних коштів)).

17. Підпункт 1010.100 (ff) (5) (i) (A) Розділу 31 Зводу федеральних
нормативних актів США (виділено курсивом спеціально).

ДОДАТОК А ВІРТУАЛЬНІ ВАЛЮТИ - КЛЮЧОВІ ВИЗНАЧЕННЯ І ПОТЕНЦІЙНІ РИЗИКИ У СФЕРІ ПВК/ФТ

Додаток А було спочатку опубліковано ФАТФ як окремий документ в
червні 2014 року.

ВСТУП

У зв'язку з тим, що децентралізовані, засновані на математичних
принципах, віртуальні валюти, зокрема, Біткоїн, привертають
підвищену увагу, сформувався дві поширені точки зору: (1) віртуальні
валюти є трампліном для майбутнього розвитку платіжних систем; і (2)
віртуальні валюти в руках злочинців, осіб, що займаються
фінансуванням тероризму, та інших злочинних елементів, які
намагаються обійти санкції, стають новим потужним інструментом для
переміщення та зберігання грошових коштів таким чином, що вони
опиняються поза досяжністю правоохоронних та інших компетентних
органів. З урахуванням цього, в цьому документі представлені
положення Керівництва по новим платіжним методам і послугам
(Керівництво ФАТФ по НПМУ, 2013 рік), і пропонується концептуальна
основа для розуміння і зниження ризиків у сфері протидії відмиванню
коштів та фінансуванню тероризму (ПВК / ФТ), пов'язаних з одним з
видів систем онлайн-платежів віртуальними валютами. Зокрема, в
цьому документі запропоновано глосарій (словник) загальних термінів і
визначень для уточнення і роз'яснення того, що представляють із себе

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
віртуальні валюти, і наведено класифікацію різних видів віртуальних валют, виходячи з різних бізнес-моделей і особливостей їх функціонування, а також визначені учасники екосистем поширених систем віртуальних валют. Крім того, в цьому документі розглядаються фактори ризику, певні в Розділі IV (А) Керівництва по НПМУ від 2013 року, стосовно віртуальних валют для виявлення потенційних ризиків. Також описано деякі недавніх розслідування і заходи, що вживаються

правоохоронними органами, щодо віртуальних валют, і представлені приклади діючих в різних юрисдикціях щодо підходів до регулювання віртуальних валют.

Хоча в Керівництві по НПМУ від 2013 року і розглядаються в загальних рисах системи онлайн-платежів, в ньому відсутні визначення «цифрової валюти», «віртуальної валюти» або «електронних грошей». У зазначеному Посібнику також не приділено увагу віртуальним валютам, які відрізняються від систем онлайн-платежів, що дозволяють здійснювати платежі в фіатній валюті (наприклад, платіжні системи «PayPal», «Alipay» або «Google Checkout»). У ньому також не розглядаються децентралізовані конвертовані віртуальні валюти, такі, як біткоїни. У Керівництві від 2013 року відмічено, що «з огляду на ступінь розвитку альтернативних онлайн-валют, ФАТФ може розглянути можливість продовжити роботу в даному напрямку в майбутньому» (Керівництво по НПМУ, 2013 рік, стр.21, пункт 29). У зв'язку з цим був ініційований короткостроковий типологічний проект, цілями якого є:

- розробка матриці (таблиці) ризиків, характерною для віртуальних валют (або, можливо, в ширшому сенсі для віртуальних валют, і для електронних грошей);

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ

- сприяння глибшому і повного розуміння складу учасників систем конвертованих віртуальних валют і можливих шляхів, і способів використання віртуальних валют в платіжних системах;

- стимулювання дискусії про реалізацію ризик-орієнтованого підходу на регулювання по ПВК / ФТ в даній області.

За результатами цього типологічного проекту ФАТФ може провести подальшу роботу: наприклад, підготувати додаткове Керівництво щодо

застосування ризик-орієнтованого підходу до віртуальних валют, що включає глосарій і матрицю ризиків, а також роз'яснення з приводу застосування конкретних рекомендацій FATF в контексті віртуальних валют.

КЛЮЧОВІ ВИЗНАЧЕННЯ

Визначення єдиного набору термінів, що відображають і описують функціонування віртуальних валют, є важливим початковим етапом для того, щоб посадові особи, співробітники правоохоронних органів і організації приватного сектора змогли проаналізувати потенційні ризики в сфері ПВК / ФТ, характерні для віртуальних валют як нових способів платежів. У міру того, як співробітники регулюють і правоохоронних органів у всьому світі починають вникати і розбиратися з проблемами і викликами, що подаються віртуальними валютами, стало очевидно, що не вистачає єдиного глосарію, здатного точно відобразити різні форми, які може приймати віртуальна валюта. Представлений нижче набір термінів призначений для сприяння дискусіям і обговоренням, що проводяться між членами ФАТФ. Важливо відзначити, що в цей глосарій можуть вноситися зміни і доповнення в міру подальшого розвитку віртуальних валют і

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
триваючого розгляду посадовими особами регулюють і
правоохоронних органів / урядовцями проблем і викликів, які
подаються віртуальними валютами. Незважаючи на це, в
пропонованому глосарії представлена єдина термінологія для
розробки концептуальних інструментів з метою сприяння кращому
розумінню того, як функціонують віртуальні валюти, а також розумінню
ризиків і потенційних переваг, які вони представляють застосування
конкретних рекомендацій FATF в контексті віртуальних валют.

ВІРТУАЛЬНА ВАЛЮТА

Віртуальна валюта являє собою засіб вираження вартості, яким можна торгувати в цифровій формі і яке функціонує в якості (1) коштів обміну; і / або (2) розрахункової грошової одиниці; і / або (3) коштів зберігання вартості, але не володіє статусом законного платіжного засобу (тобто не є офіційно чинним і законним засобом платежу при розрахунках з кредиторами) в жодній юрисдикції. Віртуальна валюта не емітується і не забезпечується жодною юрисдикцією і виконує вищевказані функції тільки за згодою в рамках спільноти користувачів віртуальної валюти. Віртуальна валюта відрізняється від **фіатної валюти** (також званої «**реальної валюти**», «**реальними грошима**» або «**національною валютою**»), що представляє собою монети і паперові гроші країни, які є її законним засобом платежу, звертаються і повсюдно використовуються і приймаються як засіб обміну в країні-емітенті. Віртуальна валюта також відрізняється від **електронних грошей**, які є цифровим засобом вираження фіатної валюти і використовуються для електронного переказу вартості (вираженій) в фіатній валюті. Електронні гроші є механізмом цифрового перекладу фіатної валюти, тобто вони використовуються для електронного переказу валюти, мають статус законного платіжного засобу.

Цифрова валюта може виступати як засіб цифрового виразу або віртуальної валюти (нефіатної валюти), або електронних грошей (фіатної валюти), і тому часто вживається як синонім «віртуальної валюти». Щоб уникнути плутанини, в цьому документі використовуються тільки терміни «віртуальна валюта» або «електронні гроші».

КОНВЕРТОВАНІ І НЕКОНВЕРТОВАНІ ВІРТУАЛЬНІ ВАЛЮТИ

У цьому документі пропонується розділити віртуальну валюту на два основних типи: **конвертована і неконвертована віртуальна валюта**. Хоча в даному документі терміни «неконвертована» і «закрита», а також «конвертована» і «відкрита», використовуються в якості синонімів, слід підкреслити, що згадка «конвертованої валюти» жодним чином не має на увазі її офіційної конвертованості (наприклад, як у випадку золотого стандарту), а тільки вказує на її фактичну конвертованість (наприклад, через наявність відповідного ринку). Таким чином, віртуальна валюта є «конвертованою» виключно до тих пір, поки деякі приватні учасники пропонують з нею угоди, а інші приймають їх, так як її «конвертованість» жодним чином не гарантована законодавством.

Конвертована (або відкрита) віртуальна валюта є еквівалентною вартістю в реальній валюті і може обмінюватися на реальну валюту і навпаки. Прикладами конвертованій віртуальної валюти є: Bitcoin (біткоїни); E-Gold (Електронне Золото – більш не існує); Liberty Reserve (Ліберті Резерв – більш не існує); Second Life Linden Dollars (Лінден Долари в грі «Second Life»); і WebMoney (ВебМани).

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
Неконвертована (або закрита) віртуальна валюта призначена для використання в конкретних віртуальних сферах, таких, як глобальні онлайн-рольові ігри або магазин Amazon.com, і яка за правилами, які регулюють її використання, не може бути обмінена на фіатну валюту. Прикладами неконвертованій віртуальної валюти є: Project Entropia Dollars (Долари в грі «Project Entropia»); Q Coins (Кью КОІНС); і World of Warcraft Gold (Золото в грі «World of Warcraft»).

При цьому слід зазначити, що навіть якщо за умовами, встановленими адміністратором, неконвертована валюта може офіційно

використовуватися тільки в конкретному віртуальному світі і є незворотною, можливе виникнення неофіційного додаткового чорного ринку, на якому є можливості для обміну «неконвертованій» віртуальної валюти на фіатну валюту або іншу віртуальну валюту. Зазвичай, адміністратор застосовує санкції (включаючи ануляцію облікового запису гравця і / або конфіскацію залишеної віртуальної валюти) до тих осіб, які намагаються створити або використовувати чорний ринок в порушення встановлених правил використання валюти. Розвиток стійкого чорного ринку конкретної «неконвертованій» віртуальної валюти може на практиці призвести до перетворення такої валюти в конвертовану віртуальну валюту. У зв'язку з цим характеристика «неконвертації» не обов'язково є постійною і незмінною.

ЦЕНТРАЛІЗОВАНІ І ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНІ ВІРТУАЛЬНІ ВАЛЮТИ

Всі конвертовані віртуальні валюти є централізованими: за визначенням вони емітуються центральним адміністратором, який встановлює правила, що обмежують їх конвертованість. На відміну від

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
неконвертованих віртуальних валют, конвертовані віртуальні валюти
поділяються на 2 підтипи: централізовані і децентралізовані.

У системах централізованих віртуальних валют є єдиний адміністратор, тобто особа (третья сторона) 12, яке контролює систему. Адміністратор емітує валюту, встановлює правила її використання, веде централізований реєстр платежів і має право вилучати валюту з обігу. Обмінний курс конвертованій віртуальній валюті може бути або плаваючим, тобто визначатися ринковими пропозицією і попитом на віртуальну валюту, або **фіксованим**, тобто прив'язаним адміністратором до заданої величиною в фіатній валюті або в інших

цінностях, які використовуються в «реальному світі», таких, як золото або валютна корзина. В даний час в переважній більшості платіжних операцій у віртуальній валюті використовуються саме централізовані віртуальні валюти. Прикладами таких валют є: E-Gold (Електронне Золото - більш не існує); Liberty Reserve dollars / euros (долари / євро Ліберті Резерв - більш не існує); Second Life Linden Dollars (Лінден Долари в грі «Second Life»); PerfectMoney (Перфект Мани); WM units (одиниці ВебМани) і World of Warcraft Gold (Золото в грі «World of Warcraft»).

Децентралізовані віртуальні валюти (так звана **криптовалюта**) є розподіленим, заснованими на математичних принципах пірінговими віртуальними валютами з відкритим вихідним кодом, у яких немає центрального адміністратора і відсутній централізований контроль або нагляд. Прикладами є: Bitcoin (біткоіни); LiteCoin (Лайткоін); і Ripple (Ріплл).

Криптовалюта означає засновану на математичних принципах децентралізовану конвертовану валюту, яка захищена за допомогою

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
криптографічних методів, тобто використовує криптографію для
створення розподіленої, децентралізованої і захищеною інформаційної
економіки. У криптовалюти використовуються відкриті і закриті ключі
для перекладу валюти від одного (фізичної чи юридичної) особи іншій,
і для перекладу криптовалюти кожен раз потрібно криптографічний
підпис. Безпека, цілісність і актуальність реєстрів операцій з
криптовалютою забезпечується мережею пов'язаних одна з одною осіб
(біткоїни звані «Майнер» (miners)), які захищають мережу в обмін на
можливість отримання довільно розподіляються комісійними зборами.
(У разі біткоїни - невелика кількість нових створених біткоїнів, званих
«винагородою за блок» (block reward), а в деяких випадках також

комісійні за операції, які виплачуються користувачами в якості
матеріального стимулу «Майнер» для включення їх операцій в
наступний блок). Були виявлені сотні варіацій криптовалют, більшість з
яких пов'язані з біткоїнами, в якому використовується принцип «proof-
of-work» («докази виконання роботи» - система, заснована на тому, що
будь-яка операція вимагає певної кількості обчислень – прикл.пер.)
для перевірки і підтвердження правильності операцій і ведення
ланцюжка блоків. Хоча біткоїни є першим працюючим криптографічним
протоколом для криптовалют, росте інтерес до розробки
альтернативних, більш ефективних методів перевірки і підтвердження
правильності операцій, таких, як системи «proof-of-stake» («доказ
володіння» - система, в якій нові монети генерується не за рахунок
використання обчислювальних ресурсів, а за рахунок тривалості
зберігання старіших монет». - прикл. пер).

Біткоїни (Bitcoin) були запуснені в 2009 році і стали першою
децентралізованою конвертованою валютою і першою
криптовалютою. Біткоїни представляють собою розрахункові одиниці в

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
формі унікальною ланцюжка цифрових і буквених знаків, що складають у сукупності валюту і мають цінність тільки внаслідок того, що користувачі готові платити за них. Торгівля біткоїнами здійснюється користувачами в цифровій формі з високим ступенем анонімності, і біткоїни можуть обмінюватися (купуватися або продаватися) на долари США, євро та інші фіатні або віртуальні валюти. Будь-хто може завантажити безкоштовний відкритий програмний додаток з веб-сайту для відправки, отримання та зберігання біткоїнів, а також для контролю операцій в системі біткоїнів. Користувачі також можуть отримати біткоїн-адреси, які функціонують як рахунки на сайтах провайдерів послуг з обміну біткоїнів або на сайтах служб онлайн

гаманців. Інформація про операції (грошових потоках) є загальнодоступною і розміщується в загальному реєстрі операцій, де самі операції ідентифікуються по біткоїн-адресою, який представляє собою ланцюжок цифрових і буквених знаків без систематичної прив'язки до фізичної особи. У зв'язку з цим систему біткоїн називають «псевдонімною». Максимальне число біткоїн, яке буде згенеровано, становить 21 мільйон (проте кожна одиниця може бути розділена на більш дрібні частини), і цей рівень буде досягнутий до 2140 року. Станом на 2 квітня 2014 року було емітовано понад 12 з половиною мільйонів біткоїнів, загальна вартість яких трохи перевищувала 5,5 мільярда доларів США, виходячи з середнього обмінного курсу на цю дату.

Альткоїн (Altcoin) означає засновану на математичних принципах децентралізовану конвертовану віртуальну валюту, відмінну від біткоїн, які стали першою валютою такого роду. В даний час прикладами альткоїнів є: Ripple (Ріппл), PeerCoin (Піркоїн), Lite-coin (Лайткоїн), zerocoin (зерокоїн), anoncoin (анонкоїн) і dogecoin (догкоїн).

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
За наявними відомостями, «Cryptsy», один з популярних обмінних
сервісів, здійснює обмінні операції з більш ніж 100 різними
віртуальними валютами (станом на 2 квітня 2014 роки). [Н. Поппер
(Popper, N), 2013р]

Анонімайзер (Anonymiser) означає інструменти і сервіси, такі, як
«темні мережі» (darknets) і «міксери» (mixers), призначені для
приховування джерела біткоїн-операцій і сприяння забезпеченню
анонімності. Прикладами є: мережа Tor (анонімна мережа), Dark Wallet
(сервіс анонімної мережі), Bitcoin Laundry («міксер»).

«Міксер» (Mixer) (сервіс по відмиванню, «змішувач») є одним з видів
Анонімайзера, який забезпечує приховування ланцюжка операцій в

ланцюжку блоків шляхом прив'язування всіх операцій до однієї і тієї ж
біткоїн-адреси, і, посилаючи їх усіх разом таким чином, що
створюється враження, що вони спрямовані з іншої адреси. «Міксер»
або «змішувач» направляє операції за допомогою складної серії квазі-
довільних фіктивних операцій, що надзвичайно ускладнює прив'язку
конкретних віртуальних грошей (адрес) до конкретної операції. Сервіси
«міксерів» працюють, отримуючи розпорядження від користувача на
відправку грошових коштів по конкретній біткоїн-адресі. Після цього
«міксер» «змішує» цю операцію з операціями інших користувачів таким
чином, що стає незрозуміло, кому користувач має намір направити
кошти. Прикладами сервісів «міксерів» є: Bitmixer.io; SharedCoin;
Blockchain.info; Bitcoin Laundry; Bitlaunder; Easycoin.

Мережа Tor (спочатку називалася «The Onion Router») є анонімною
розподіленою мережею комп'ютерів в Інтернеті, яка приховує справжні
IP-адреси (адреси мережевих протоколів) і, отже, особистості
користувачів мережі шляхом маршрутизації зв'язку / операцій через

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
велику кількість комп'ютерів, розташованих по всьому світу, і неодноразово кодуючи їх. Мережа Tor надзвичайно ускладнює завдання встановлення фізичного місцезнаходження комп'ютерів, на яких розміщені або через які здійснюється доступ до веб-сайтів в мережі. Це завдання може бути додатково ускладнене за рахунок використання додаткових «змішувачів» або анонімайзерів в мережі Tor. Мережа Tor є однією з декількох підпільних розподільних комп'ютерних мереж, яку називають «темними мережами», кібер простором, «глибинним інтернетом» (Deep web) або анонімними мережами, якими користуються фізичні особи для отримання доступу до контенту таким чином, щоб завуалювати свою особистість і відповідну діяльність в Інтернеті.

«Темний гаманець» (Dark Wallet) означає гаманець, який є компонентом браузера Chrome (а також, можливо, Firefox), призначений для забезпечення анонімності біткоїн-операцій за рахунок використання наступних функцій: автоматичний анонімайзер («міксер»), децентралізована торгівля, неконтрольовані платформи для збору коштів, чорні ринки фондових майданчиків і інформації, і децентралізовані ринки, на зразок «Шовкового шляху» (Silk Road).

«Холодне зберігання» (Cold Storage) означає біткоїн-гаманець, що функціонує в режимі оффлайн, тобто Біткоїн-гаманець, який не має підключення до Інтернету. «Холодне зберігання» допомагає захистити збережену віртуальну валюту від злому (хакерських атак) і крадіжки.

«Гаряче зберігання» (Hot Storage) означає біткоїн-гаманець, що функціонує в режимі он-лайн. Оскільки в цьому випадку гаманець підключений до Інтернету, «гаряче зберігання» більш вразливе до злому (хакерських атак) / крадіжки, ніж «холодне зберігання».

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
Торгова система місцевого обміну (Local Exchange Trading System) означає місцеву економічну організацію (співтовариство), яка дозволяє своїм членам обмінюватися між собою товарами і послугами. В рамках торгової системи місцевого обміну використовується власна створена валюта для вираження одиниць вартості, які можуть використовуватися в якості оплати або обмінюватися на товари або послуги. Теоретично, біткоіни можуть бути прийняті в якості такої місцевої валюти, використовуваної в рамках торгової системи місцевого обміну. (Приклади: Ithica Dollars і Mazacoin).

УЧАСНИКИ СИСТЕМИ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ

Провайдер послуг з обміну (Exchanger) (іноді називається біржею віртуальних валют) - фізична або юридична особа, що за комісійну винагороду займається комерційною діяльністю з обміну віртуальної валюти на реальну валюту, безготівкові грошові кошти або на іншу віртуальну валюту, а також на дорогоцінні метали, і навпаки. В цілому, провайдери послуг з обміну приймають різні види платежів, включаючи платежі готівкою, електронні перекази, кредитні картки та інші віртуальні валюти, і можуть бути афілійовані з адміністраторами, не входять до складу адміністраторів або сторонніх провайдерів. Провайдери послуг з обміну можуть виступати в якості біржі або в якості обмінного пункту. Фізичні особи зазвичай використовують послуги провайдерів для депонування і зняття грошей з рахунків у віртуальній валюті.

Адміністратор (Administrator) - фізична або юридична особа, що займається комерційною діяльністю по **емісії** (введенню в обіг) централізованої віртуальної валюти, визначення та запровадження правил її використання, ведення централізованого реєстру платежів і має право **викуповувати** (виводити з обігу) віртуальну валюту.

Користувач (User) - фізична або юридична особа, яка купує віртуальну валюту і використовує її для покупки реальних або віртуальних товарів / послуг або відправляє переклади в приватному порядку іншій особі (для особистого використання), або яке тримає віртуальну валюту в якості (особистих) інвестицій . Користувачі можуть отримувати віртуальну валюту декількома шляхами. Наприклад, вони можуть (1) купувати віртуальну валюту за реальні гроші (у провайдера послуг з обміну, або в обмін на певну централізовану віртуальну валюту безпосередньо у адміністратора / емітента); (2) брати участь у

певній діяльності, оплата за яку здійснюється у віртуальній валюті (наприклад, беручи участь в промо-акціях, опитуваннях / анкетуванні, надаючи реальні або віртуальні товари або послуги); (3) в разі деяких децентралізованих віртуальних валют (наприклад, біткоїнів) самостійно генерувати одиниці валюти шляхом «Майнінгу» (див. Визначення «Майнер» нижче) і отримувати її в якості подарунка, винагороди або в рамках безкоштовного розподілу.

«Майнер» (Miner) - фізична або юридична особа, яка бере участь в функціонуванні мережі децентралізованої віртуальної валюти за допомогою використання спеціального програмного забезпечення для вирішення складних алгоритмів в розподільній системі «proof-of-work» («докази виконання роботи») або іншій розподільній підтверджуючій системі, використовуваної для перевірки і підтвердження правильності операцій в системі віртуальної валюти. «Майнери» можуть бути

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
користувачами, якщо вони самостійно генерують конвертовану
віртуальну валюту виключно в своїх особистих цілях, наприклад, в
якості інвестицій або для оплати за поточними зобов'язаннями, або
для придбання товарів і послуг. «Майнери» також можуть брати участь
в роботі системи віртуальної валюти в якості провайдерів послуг з
обміну шляхом створення віртуальної валюти в рамках комерційної
діяльності для її продажу в обмін на фіатну валюту або інші віртуальні
валюти.

Гаманець віртуальної валюти (Virtual currency wallet) - засіб
(програмний додаток або інший механізм / носій) для депонування,
зберігання і переказу біткоїнів або іншої віртуальної валюти.

Провайдер гаманця (Wallet provider) - це особа, яка надає гаманець
віртуальних валют (тобто засіб (програмний додаток або інший
механізм / носій) для депонування, зберігання і переказу біткоїнів або

іншої віртуальної валюти). Гаманець містить особисті (закриті) ключі
користувача, що дозволяють йому витратити віртуальну валюту,
закріплену за адресою віртуальної валюти в ланцюжку блоків.
Провайдер гаманця сприяє участі в системі віртуальної валюти,
надаючи користувачам, провайдерам послуг з обміну і торговцям
більш просту і зручну можливість для проведення операцій з
віртуальною валютою. Провайдер гаманця веде баланс віртуальної
валюти клієнта, а також в цілому забезпечує безпеку зберігання і
операцій з віртуальною валютою. Наприклад, крім надання біткоїн-
адреси, послуги гаманця можуть включати кодування, захист підписом
з використанням декількох ключів, резервне / «холодне» зберігання і
«міксери». Всі біткоїн-гаманці можуть бути пов'язані між собою.
Гаманці можуть зберігатися як в режимі он-лайн («гарячого

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
зберігання»), так і в режимі офф-лайн («холодного зберігання»).

Приклади: Coinbase, Multibit, Bitcoin Wallet.

Крім того, **інші суб'єкти** можуть бути учасниками системи віртуальної валюти і можуть приєднатися до провайдерів послуг з обміну та / або адміністраторів, або бути незалежними. До цієї категорії відносяться **провайдери послуг з адміністрування мереж (також звані веб-адміністратори); сторонні обробники платежів**, які забезпечують прийом платіжних засобів в торгових точках; **розробники програмного забезпечення**; і **провайдери програмного забезпечення** (деякі з «інших осіб», перерахованих в даному пункті, можуть вже підпадати під одну з категорій, зазначених вище). Розробка додатків і програмного забезпечення може проводитися в законних цілях, наприклад, для спрощення прийому платіжних засобів і платежів клієнтів або для реагування на обґрунтовану стурбованість щодо захисту приватних даних. Одночасно з цим, програм та

програмного забезпечення можуть також розроблятися в незаконних цілях, наприклад, розробник / оператор «мікзера» може працювати в інтересах незаконних користувачів, що використовують продукти, спеціально розроблені для ухилення від перевірки регулюючими і правоохоронними органами.

Необхідно підкреслити, що наведений список учасників не є вичерпним. Більш того, з урахуванням стрімкого розвитку технологій віртуальних валют і бізнес-моделей, в подібних системах можуть з'являтися додаткові учасники, які представляють потенційні ризики в сфері ПВК / ФТ.

Класифікація віртуальних валют

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ

	Централізовані	Децентралізовані
Конвертовані	Адміністратор, провайдери послуг з обміну; користувачі; реєстр зберігається у емітента; можливість обміну на фіатну валюту <i>Приклад: WebMoney (Вебмані)</i>	Провайдери послуг з обміну; користувачі (відсутній адміністратор); реєстр операцій зберігається розподілено; можливість обміну на фіатну валюту <i>Приклад: (Bitcoin) біткоїни</i>
Неконвертовані	Адміністратор, провайдери послуг з обміну; реєстр зберігається у емітента; відсутня можливість обміну на фіатну валюту <i>Приклад: World of Warcraft Gold (золото в грі «World of Warcraft»)</i>	Не існує

ЛЕГІТИМНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ

Як і в разі інших нових способів платежів, віртуальна валюта має своїх легітимних користувачів, і відомі венчурні фірми інвестують в стартапи в секторі віртуальних валют. Віртуальна валюта має потенційну

можливістю підвищити ефективність платежів і знизити витрати на платежі і перекази грошових коштів. Наприклад, біткоїн функціонує в якості глобальної валюти, де можуть бути відсутні комісійні збори за обмін (в даний час за обробку операцій стягуються менші комісійні, в порівнянні з традиційними кредитними і дебетовими картами) і яка може потенційно принести користь існуючим онлайн-платіжним системам, таким як PayPal. Віртуальна валюта може також сприяти здійсненню мікро-платежів, дозволяючи комерційним компаніям монетизувати недорогі товари або послуги, що продаються через Інтернет, такі як одноразові ігри або скачування музики. З практичних міркувань, зараз подібні товари та послуги не можуть реалізовуватися за адекватно низькою ціною через високі витрати на обробку кожної

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
операції з кредитної або дебетової картки. Віртуальна валюта також може стимулювати міжнародні грошові перекази і сприяти розширенню доступу до фінансових послуг в міру того, як розробляються нові продукти і послуги на основі віртуальних валют, які потенційно можуть використовуватися для обслуговування осіб, які не мають доступу або мають обмежений доступ до банківських рахунків і послуг. Крім цього, віртуальна валюта, особливо біткоїни, можуть купуватися і зберігатися в якості інвестицій. Однак потенційно можливі вигоди і переваги повинні бути ретельно проаналізовані. Зокрема, потрібно зрозуміти, чи збережуться заявлені низькі витрати при поширенні регулятивних вимог на віртуальні валюти, і / або враховані комісійні збори за обмін при переведенні в готівку віртуальних валют (зняття готівки фіатних грошей). Також необхідно врахувати, що не обмежать такі фактори, як волатильність, захист споживача та ін. Потенційні можливості віртуальних валют для сприяння розширенню доступу до фінансових послуг.

ПОТЕНЦІЙНІ РИЗИКИ

Конвертовані віртуальні валюти, які можна обміняти на реальні гроші або інші віртуальні валюти, є потенційно вразливими з точки зору їх незаконного використання з метою відмивання грошей і фінансування тероризму по-багатьом з причин, вказаних в Керівництві по НПМУ від 2013 року. По-перше, вони можуть забезпечити більш високу ступінь анонімності в порівнянні з традиційними способами безготівкових платежів. Системи віртуальних валют, якими можна торгувати через Інтернет, в цілому характеризуються відсутністю прямої взаємодії з клієнтами і можуть дозволити здійснювати анонімне фінансування (фінансування готівкою або фінансування третіми особами через віртуальні обмінні пункти, в яких не ідентифікується належним чином

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
джерело фінансування). Також вони можуть забезпечити можливість
здійснення анонімних переказів, якщо особи відправника і
одержувача не встановлені належним чином.

Децентралізовані системи особливо уразливі з точки зору ризику
анонімності. Наприклад, біткоїн-адреси, що функціонують в якості
рахунків, за своєю суттю не містять імен чи іншої ідентифікаційної
інформації про клієнтів, а в самій системі відсутній центральний
сервер або провайдер послуг. Біткоїн-протокол не вимагає і не
забезпечує встановлення і перевірку особистостей учасників або
формування і ведення даних про операції за минулий період, які
неодмінно пов'язані з особистостями учасників в реальному світі. Крім
того, відсутній центральний контролюючий орган, і в даний час немає
програмного забезпечення для цілей ПВК, за допомогою якого можна
було б відслідковувати і виявляти схеми підозрілих операцій.
Правоохоронні органи не в змозі визначити одне центральне місце або
особу (адміністратора) для проведення розслідувань або арешту

активів (хоча відповідні органи можуть виявити окремих провайдерів
послуг з обміну для отримання від них інформації про клієнтів, яку
вони можуть збирати). Таким чином, все це забезпечує такий рівень
потенційної анонімності, який просто неможливий у випадку кредитних
і дебетових карт або старіших традиційних систем онлайн-платежів,
таких як PayPal.

Широке поширення віртуальної валюти також підвищує потенційні
ризики в області ПВК / ФТ, яку вона представляє. Системи віртуальних
валют доступні через Інтернет (в тому числі, з мобільних телефонів) і
можуть використовуватися для здійснення транскордонних платежів і
переказів грошових коштів. Крім того, віртуальні валюти, як правило,
функціонують в рамках складної інфраструктури, що включає ряд осіб,

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
котрі перебувають у кількох різних країнах, що забезпечують перекази грошових коштів і здійснення платежів. Така сегментація послуг означає, що може бути не цілком ясно і зрозуміло, хто конкретно відповідає за забезпечення дотримання вимог ПІД / ФТ та здійснення нагляду / реалізацію правоохоронних заходів. Більш того, дані і записи про операції і клієнтів можуть вестися і зберігатися у різних осіб, котрі перебувають у різних юрисдикціях, що додатково ускладнює їх доступність для правоохоронних і регулюючих органів. Ця проблема посилюється стрімко мінливим і таким, що розвивається характером технологій і бізнес-моделей децентралізованих віртуальних валют, в тому числі зміною кількості і видів / функцій учасників, що надають послуги в рамках платіжних систем з використанням віртуальної валюти. Також важливо враховувати той факт, що різні елементи системи віртуальної валюти можуть перебувати в юрисдикціях, в яких відсутні належні заходи контролю в сфері ПВК / ФТ. Учасники систем централізованих віртуальних валют можуть бути замішані у відмиванні

грошей і навмисно вишукувати юрисдикції зі слабким режимом ПВК / ФТ. Децентралізовані конвертовані віртуальні валюти, що дозволяють здійснювати анонімні операції між особами, можуть існувати в цифровому просторі, яке повністю недоступне для будь-якої окремої держави.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ, ПОВ'ЯЗАНА З ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТОЮ

В поле зору правоохоронних органів потрапляють випадки протиправного використання віртуальної валюти з метою відмивання грошей. Нижче наведені деякі приклади.

«ЛІБЕРТІ РЕЗЕРВ» (LIBERTY RESERVE)

На сьогоднішній день це є найбільшим в історії випадком відмивання грошей в он-лайн режимі. У травні 2013 року Міністерство юстиції США звинуватило компанію «Liberty Reserve» (що представляла собою систему електронних переказів, яка базувалася в Коста-Ріці) і семи її керівників і співробітників. Вони були звинувачені в здійсненні незареєстрованої комерційної діяльності з надання послуг грошових

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
переказів та відмиванні грошей шляхом сприяння переміщенню
незаконних доходів на суму понад 6 мільярдів доларів США. В
результаті вжитих скоординованих дій Міністерство фінансів США
визначило «Liberty Reserve» як фінансову установа, що викликає
найбільшу занепокоєність в плані відмивання грошей відповідно до
Розділу 311 Закону США про боротьбу з тероризмом (Patriot Act), і
повністю позбавила її доступу до фінансової системи Сполучених
Штатів Америки.

Система «Liberty Reserve» була створена в 2006 році спеціально для
того, щоб уникнути перевірок з боку регулюючих і правоохоронних
органів і сприяти злочинцям в розподілі, зберіганні і відмиванні
доходів, одержаних злочинним шляхом, пов'язаним з шахрайством з
кредитними картами, шахрайством у сфері інвестицій, комп'ютерним
хакерством, незаконним обігом наркотиків і дитячою порнографією.
Вона дозволяла злочинним елементам здійснювати анонімні операції,
які неможливо було відстежити. Ця система функціонувала в

колосальних масштабах, налічувала мільйон користувачів у всьому
світі, в тому числі понад 200 000 користувачів в США. В її рамках було
проведено приблизно 55 мільйонів операцій, майже всі з яких були
незаконними. В системі використовувалася власна віртуальна валюта
«Liberty Dollars» («Ліберті Долари» або «ЛД»), але при цьому в
початковій і кінцевій точці операцій грошові кошти конвертувалися і
зберігалися в фіатній валюті (в доларах США).

Для використання «Ліберті Доларів» користувач відкривав рахунок,
використовуючи веб-сайт системи «Liberty Reserve». Хоча в системі
«Liberty Reserve» начебто і було потрібно представити основну
ідентифікаційну інформацію, перевірка і підтвердження користувачів
не проводилися. Користувачі постійно відкривали рахунки під

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
вигаданими іменами, використовуючи в тому числі демонстративно
кримінальні назви («Російські хакери», «Хакерский рахунок», «Джо
Богус») і явно вигадані адреси («Нью-Йорк, повністю вигадане місто,
фіктивна вулиця, будинок 123»). Для підвищення рівня анонімності в
системі «Liberty Reserve» користувачам потрібно було здійснювати
вклади і знімати грошові кошти через рекомендованих сторонніх
провайдерів послуг з обміну. Таким чином, вкладення і зняття коштів
здійснювалося, як правило, через неліцензованих провайдерів послуг
грошових переказів в Росії і ряді інших країн, в яких на той момент був
відсутній належний державний контроль і регулювання в сфері ПВК,
таких як Малайзія, Нігерія та В'єтнам. Не приймаючи і не надаючи
безпосередньо грошові кошти, компанія «Liberty Reserve» ухилялася
від збору інформації про користувачів на підставі здійснюваних ними
банківських операцій та іншої діяльності, які могли б залишити після
себе документальні підтвердження. Після створення рахунку
користувач міг здійснювати операції з іншими користувачами системи

«Liberty Reserve», переводячи «Ліберті долари» зі свого рахунку іншим
користувачам, в тому числі підставним «торговцям», які брали «Ліберті
долари» як засіб оплати. За додаткову «оплату, що стягується за
захист приватної інформації» (75 центів США за операцію) користувачі
могли приховувати номери своїх рахунків в системі «Liberty Reserve»
при переказі грошових коштів, що повністю виключало можливість
відстеження переказів. Після того, як стало відомо, що правоохоронні
органи США проводять розслідування щодо «Liberty Reserve», ця
компанія зробила вигляд, що повністю припинила свій бізнес в Коста-
Ріці. Однак система продовжувала працювати через ряд фіктивних
підприємств, забезпечуючи переміщення мільйонів через їх рахунки в

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
Австралії, Кіпрі, Китаї, Гонконгу, Марокко, Росії, Іспанії та інших
країнах.

«Шовковий Шлях» (SILK ROAD)

У вересні 2013 року Міністерство юстиції США заявило про порушення кримінальної справи відносно, як передбачалося, власника і оператора «Шовкового шляху» - прихованого веб-сайту, через який його користувачі могли анонімно купувати і продавати наркотики, зброю, крадені персональні ідентифікаційні дані та інші незаконні товари і послуги, поза досяжністю правоохоронних органів. Були пред'явлені звинувачення в змові з метою незаконного обігу наркотиків, комп'ютерного хакерства і відмивання грошей. Крім того, Міністерство юстиції заарештувало веб-сайт і приблизно 173991 біткоїнів, які перебували на арештованому комп'ютерному обладнанні, вартість яких на момент арешту становила понад 33,6 мільйонів доларів США. Вказану особу було заарештовано в жовтні в Сан-Франциско, і в лютому 2014 йому було пред'явлено офіційне звинувачення. В даний час розслідування триває.

«Шовковий шлях» був запущений в січні 2011 року і функціонував як глобальний віртуальний чорний ринок. Через нього здійснювалися анонімні злочинні операції, він використовувався кількома тисячами наркоторговців і іншими незаконними продавцями для збуту заборонених товарів і послуг сотням тисяч покупців, третина з яких, як вважається, перебувала в США. Передбачається, що загальний дохід від продажів через цей веб-сайт склав близько 1,2 мільярдів доларів США (понад 9,5 мільйона біткоїнів) і приблизно 80 мільйонів доларів США (понад 600 000 біткоїнів) було виручено в якості комісійних за послуги «Шовкового шляху». За допомогою цих незаконних операцій були відмиті сотні мільйонів доларів (виходячи з вартості біткоїнів на

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
дату арешту). Комісійні збори становили від 8 до 15 відсотків від загальної ціни продажу.

«Шовковий шлях» забезпечував анонімність за рахунок того, що функціонував у прихованій мережі Tor, і як засіб оплати приймав тільки біткоїни. Використання біткоїнів в якості єдиної валюти на сайті «Шовковий шлях» дозволяло продавцям і покупцям додатково приховувати свою особистість, оскільки ідентифікаційна інформація про відправників і одержувачів пірінгових (P2P) біткоїн-операцій обмежувалася тільки анонімними біткоїн-адресами / рахунками. Крім цього, користувачі могли отримати необмежену кількість біткоїн-адрес і використовувати різні рахунки при проведенні кожної операції, тим самим ще більше приховуючи «сліди» незаконних доходів. Користувачі також могли використовувати додаткові «анонімайзери», крім послуги «змішування» (tumbler), вбудованої в операції, здійснювані через сайт «Шовковий шлях» (опис наведено нижче).

Платіжна система на веб-сайті «Шовковий шлях» функціонувала в якості внутрішнього біткоїн-банку, в якому кожен користувач повинен

був мати рахунок для здійснення операцій на сайті. Кожен користувач «Шовкового шляху» мав не менше одного (певно ж тисячі) біткоїн-адрес «Шовкового шляху», прив'язаних до рахунку користувача сайту, збережених в гаманцях на серверах, контрольованих «Шовковим шляхом». Для здійснення покупки користувач купував біткоїни (як правило, через провайдера послуг з обміну біткоїнів) і посилав їх на біткоїн-адресу, прив'язану до його рахунку на сайті «Шовковий шлях» для поповнення рахунку. Після здійснення покупки біткоїни користувача переводилися в рамках системи «Шовковий шлях» на цільовий депозитний рахунок до повного завершення операції, після чого біткоїни користувача / покупця переводилися з цільового

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
депозитного рахунку на біткоїн-адресу продавця «Шовкового шляху».
Крім цього, при здійсненні кожної покупки на сайті «Шовковий шлях»
використовувався «змішувач» (tumbler), який, як пояснювалося на
сайті, «направляє всі платежі за допомогою складної серії квазі-
довільних фіктивних операцій практично виключаючи можливість
прив'язки вашого платежу будь-яким біткоїнам, що відправляється з
сайту».

«ВЕСТЕРН ЕКСПРЕС ІНТЕРНЕТШІЛ» (WESTERN EXPRESS INTERNATIONAL)

Результатом восьмирічного розслідування діяльності кіберзлочинного угруповання, яке діяло в Інтернеті, - «Western Express Cybercrime Group» - стали звинувачувальні вироки або визнання провини 16 учасникам цього угруповання за участь в глобальній схемі розкрадання персональних даних / кібершахрайстві. Члени цього кіберзлочинного угруповання взаємодіяли і спілкувалися в основному через так звані сайти «кардерів» в Інтернеті, на яких здійснювалася незаконна торгівля краденими кредитними картами і персональними ідентифікаційними даними, і використовували неправдиві ідентифікаційні дані, системи анонімних миттєвих повідомлень, анонімні системи електронної пошти і анонімні рахунки віртуальної валюти. Це робилося для приховування факту існування і цілей злочинного співтовариства, а також з тим, щоб уникнути уваги з боку правоохоронних і регулюючих органів та зберегти свою анонімність.

Це злочинне угруповання складалося з продавців, покупців, провайдерів кіберзлочинних послуг і осіб, що займалися переміщенням грошей, що знаходилися в різних країнах від України і Східної Європи до Сполучених Штатів Америки. Продавці реалізували майже 100 000 номерів крадених кредитних карт і інші персональні ідентифікаційні дані через Інтернет, приймаючи в якості платіжного

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
засобу головним чином одиниці e-Gold і WebMoney. Покупці
використовували викрадені ідентифікаційні дані для підробки
кредитних карт і придбання дорогих товарів, які вони скуповували (в
тому числі з використанням схем перевідправки), здійснюючи, таким
чином, додаткові злочини, такі як розкрадання майна, незаконне
володіння краденим майном і шахрайство. В результаті цієї
шахрайської діяльності з кредитними картами були отримані злочинні
доходи на суму близько 5 мільйонів доларів США. Провайдери
кіберзлочинних послуг сприяли і допомагали купувати, продавати і
використовувати шахрайським чином номери крадених кредитних карт
і інші персональні ідентифікаційні дані шляхом надання комп'ютерних
послуг продавцям і покупцям. Особи, які займалися переміщенням
грошей, відмивали незаконні доходи цієї кіберзлочинністю
угруповання, використовуючи для цих цілей різні високотехнологічні
способи і методи. Через різні рахунки ними було переведено понад 35
мільйонів доларів США.

Центром усієї злочинної діяльності була «Western Express International Inc.», компанія, зареєстрована в Нью-Йорку з офісом в Манхеттені, яка функціонувала в якості провайдера послуг з обміну віртуальної валюти і незареєстрованого провайдера послуг грошових переказів з метою координації та сприяння здійсненню онлайн-платежів, здійснюваних в рамках злочинної діяльності, і відмивання доходів угруповання. Будучи одним з найбільших провайдерів послуг з обміну віртуальної валюти в Сполучених Штатах Америки, компанія «Western Express International» обміняла в цілому 15 мільйонів одиниць Веб-мані (WebMoney) і 20 мільйонів одиниць електронного золота (e-Gold) для кіберзлочинного угруповання. Компанія також використовувала банки і провайдерів

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
традиційних послуг грошових переказів для переміщення великих сум грошей. Крім того, вона надавала інформацію і сприяла через свої сайти в мережі Інтернет (включаючи Dengiforum.com і Paycard2000.com) з питань анонімного переказу грошей та ухилення від зобов'язань по наданню звітності.

У лютому 2013 року в штаті Нью-Йорк компанія «Western Express International» і її власник / оператор, громадянин України, визнали себе винними у відмиванні грошей, шахрайстві і змові. (У лютому 2006 року компанії «Western Express International» було також пред'явлено звинувачення в наданні незаконних послуг з переведення в готівку чеків / електронних переказів). Після судового процесу щодо трьох інших обвинувачених у цій справі в червні 2013 року були винесені звинувачувальні вироки, а ще кілька людей визнали себе винними у серпні 2009 року. Двоє людей, яким було пред'явлено звинувачення, знаходяться в бігах. Розслідування проводилося спільно Секретною службою США і окружною прокуратурою Манхеттена (округ Нью-Йорк) і було успішно доведено до суду, де окружна прокуратура Манхеттена виступила в ролі обвинувача.

БІБЛІОГРАФІЯ І ДЖЕРЕЛА

ФАТФ (2013) Керівництво ФАТФ щодо застосування ризик-орієнтованого підходу до передплачених карток, мобільних платежів і послуг онлайн-платежів. ФАТФ, Париж

www.fatf-gafi.org/topics/fatfrecommendations/documents/rba-npps-2013.html

Н. Поппер (Popper, N.) (2013) «In Bitcoin's Orbit: Rival Virtual Currencies vie for Acceptance» («В орбіті Біткоїн: боротьба конкуруючих віртуальних валют за визнання»), «Нью-Йорк Таймс», Dealb% k, (24 листопада 2013)

<http://dealbook.nytimes.com/2013/11/24/in-bitcoins-orbit-rival-virtual-currencies-vie-for-acceptance/>, інформація взята з сайту в червні 2014 року.

ДОДАТОК В – ЯК ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНА КОНВЕРТОВАНА ВІРТУАЛЬНА ВАЛЮТА ФУНКЦІОНУЄ В ЯКОСТІ МЕХАНІЗМУ ПЛАТЕЖІВ

Вступ

1. Біткоїни і інші децентралізовані конвертовані віртуальні валюти (ВВ) забезпечують потенційно інноваційні альтернативні платформи для здійснення цифрових платежів. Сама по собі мережа Біткоїн була конкретно розроблена для функціонування в якості механізму **пінгових (P2P)** електронних платежів для обслуговування торгівлі за допомогою Інтернет. Вона повинна була дозволити користувачам обходитися без послуг фінансових установ за рахунок переведення віртуальної валюти безпосередньо один одному і здійснення розрахунків за такими операціями в режимі часу, близькому до реального, що дозволяє заощадити витрати на посередницькі послуги, такі як комісійні за здійснення операцій і невпевненість в проходженні платежів.

2. Децентралізовані віртуальні валюти (також часто називаються криптовалютами) є розподіленими, заснованими на математичних принципах конвертованими віртуальними валютами з відкритим вихідним кодом, використання яких не передбачає наявності «довіреної третьої сторони» для перевірки операцій і ведення (і звірки) реєстру операцій. Біткоїн став першим працюючим криптографічним протоколом для криптовалют, створивши перший в світі механізм платежів в децентралізованій віртуальній валюті. Згодом були визначені сотні варіацій криптовалют, більшість з яких пов'язані з Біткоїн. У той же час зростає інтерес до розробки альтернативних,

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
більш ефективних протоколів, що використовують інші методи доказів
для перевірки і підтвердження правильності операцій і ведення
онлайн-розподілених реєстрів операцій.

Розглянуті питання

3. У цьому додатку наведено коротке роз'яснення того, як децентралізована конвертована віртуальна валюта функціонує як механізм платежів. Основна увага приділена питанням функціонування мереж децентралізованих віртуальних валют, а не технічним аспектам їх протоколів. Крім того, в цьому Додатку розглядаються **мережі платежів в одній віртуальній валюті (single-currency VC payment networks)**, який як біткоіни, а не **платформи, в яких використовуються кілька віртуальних валют (currency-agnostic platforms)**, такі як Ripple (Ріплл). В даному Додатку (1) пояснюється концептуальна основа децентралізованих віртуальних валют і описуються основні елементи мереж платежів в одній децентралізованій віртуальній валюті; (2) наведено покрокове пояснення дій користувачів для участі в мережі біткоїн і здійснення операцій; (3) визначені багато сторонніх платіжних продуктів і послуг на основі віртуальної валюти, які з'явилися недавно для сприяння у використанні цього нового механізму платежів. При розгляді функціонування механізму платежів в одній децентралізованій конвертованій віртуальній валюті, як приклад використовується Біткоїн. Такий вибір обумовлений перевагами біткоїн як «першопрохідника» і його більш масштабним використанням (в частині кількості та сум операцій і ринкової капіталізації) в порівнянні з іншими децентралізованими віртуальними валютами. Автори вибрали в якості прикладу біткоїни ще й тому, що на сьогоднішній день венчурні

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
інвестиції і розвиток інфраструктури для мереж платежів в єдиній
децентралізованій віртуальній валюті в своїй масі пов'язані з
біткоїнами. Використання біткоїнів в якості конкретного прикладу є
важливим для забезпечення чіткості і ясності опису. Однак це не
означає того, що ФАТФ підтримує або пророкує успіх біткоїнів в якості
основного механізму платежів. Визначення багатьох термінів, які
використовуються в даному Додатку, дані в Звіті ФАТФ «Віртуальні
валюти - ключові визначення та потенційні ризики ВК / ФТ»,
опублікованому в червні 2014 року і включеному в дане Керівництво як
Додаток А. Терміни, визначення яких не наведені в зазначеному звіті,
виділені жирним шрифтом і роз'яснені в даному Додатку.

Децентралізована віртуальна валюта в якості платформи для здійснення платежів

Концептуальна основа механізмів платежів в децентралізованій віртуальній валюті

4. Відмова від використання фінансових установ в якості посередників при здійсненні електронних платежів є принциповим концептуальним нововведенням. Протокол Біткоїн був створений для відтворення різних функцій, які зазвичай виконують фінансові установи в якості довіреної третьої сторони при здійсненні операцій, пов'язані [з електронними платежами або платежами готівкою. Однією з найбільш важливих довірчих функцій є гарантія захисту від повторного витрачання одних і тих же засобів і від підробки. **Повторне витрачання (double-spending)** означає ситуацію, в якій користувач ВВ передає право власності на віртуальну валюту одній особі, а потім передає право власності на ту ж саму віртуальну валюту іншій особі. Проблема, пов'язана з повторним витрачанням, виникає тому, що

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
децентралізована віртуальна валюта існує у вигляді цифрового файлу,
який легко дублювати, і при цьому відсутній довірений орган,
провідний центральний реєстр операцій.

5. Для недопущення повторного витрачання і для захисту від підробок в мережі Біткоїн використовується розподілений відкритий онлайнний реєстр, що називається **ланцюжком блоків (blockchain)**, і криптографічна система з відкритим ключем для перевірки транзакцій. **Криптографічна система з відкритим ключем (public-key cryptography)** являє собою криптографічний метод, за допомогою якого користувачеві присвоюються два ключа: **відкритий ключ (public key)** і **закритий ключ (private key)**. Відкритий ключ (також називається Біткоїн-адресою) є унікальним ідентифікатором, що функціонує на зразок адреси електронної пошти, що використовується для отримання електронних листів і повідомлень, і слугує рахунком для отримання Біткоїнів. **Закритий ключ** – це криптографічний код, що функціонує як секретний пароль, який дозволяє користувачеві підписувати транзакції з віртуальною валютою і переводити біткоїни на іншу адресу. Використання закритого ключа є доказом володіння біткоїнами. Кожен відкритий ключ / Біткоїн-адреса має відповідний йому закритий ключ. Закритий ключ математично прив'язаний до біткоїн-адреси і розроблений таким чином, щоб біткоїн-адреса могла бути обчислена з закритого ключа, але не навпаки, що забезпечує безпеку транзакції і рахунку. Для перекладу віртуальної валюти необхідно використовувати пару, що складається з відкритого ключа та відповідного йому закритого ключа (підпису).

6. Відповідно до протоколу Біткоїн, кожна транзакція повинна бути перевірена, підтверджена, зареєстрована і викладена в ланцюжку блоків. **Ланцюжок блоків** функціонує як відкрита (загальнодоступна)

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
система обліку та подання інформації про транзакції. Вона складається з **блоків**, кожен з яких представляє собою запис, що містить безліч транзакцій в хронологічному порядку. При початку (пропозиції) транзакції про неї повідомляється в мережі, і учасники, так звані «Майнери», які використовують спеціальне програмне забезпечення, перевіряють і підтверджують правильність транзакції шляхом складних математичних обчислень, які підтверджують, що біткоїни в пропонованій операції ще не витрачені, і додають транзакцію в ланцюжок блоків. За допомогою того ж самого розподіленого процесу перевірки і підтвердження, так званого «Майнінгу» (mining), генеруються нові бітоїни, які виплачуються в якості винагороди Майнеру, першому вирішившому алгоритм підтверджує транзакцію. Кожна коли-небудь вчинена транзакція записується в хронологічному порядку в ланцюжку блоків.

Участь в мережі Біткоїн для відправки та отримання біткоїнів

7. Спочатку мережа Біткоїн представляла собою систему виключно пірінгових (P2P) перекладів, в якій не використовувалися сторонні продукти і послуги. Користувачі самостійно отримували і зберігали біткоїни і здійснювали операції. Як зазначено нижче, інфраструктура біткоїн-платежів отримала стрімкий розвиток, і в даний час в ній пропонуються різні сторонні платіжні продукти і послуги, що сприяють отриманню, зберіганню і використанню біткоїнів. У наступному підрозділі описані основні елементи і дії, необхідні для участі в мережі Біткоїн і здійснення платіжних операцій в біткоїни. У заключному підрозділі розглядаються деякі суб'єкти, що пропонують сторонні продукти і послуги на основі біткоїнів.

Участь без посередників

Перший крок: отримання відкритих ключів (адрес), закритих ключів і гаманців, необхідних для участі в мережі Біткоїн

8. На самому базовому рівні для участі в мережі Біткоїн *без будь-яких посередників* користувачі повинні завантажити безкоштовне програмне забезпечення Біткоїн (так званий «Біткоїн клієнт») з відповідного сайту в мережі Інтернет та встановити його на своєму комп'ютері. Програмний продукт «Біткоїн клієнт» містить програму «гаманець», в якій створюються і зберігаються пари відкритих та закритих ключів. Відкритий ключ, створений програмним забезпеченням, є унікальною Біткоїн-адресою (ланцюжком, що складається з 24 - 37 цифрових і буквених знаків), який виступає в якості рахунку для платежів в мережі Біткоїн і дозволяє користувачеві здійснювати біткоїн транзакції. Користувачі можуть створити / отримати таку кількість адрес, яку вони захочуть. Закриті ключі (в разі Біткоїн представляють собою довільної послідовності з 64 літерних і цифрових знаків), до котрих створюються і зберігаються в програмному забезпеченні «клієнт», математично прив'язані до конкретної Біткоїн-адреси. На практиці закриті ключі є віртуальною валютою користувача. Програма «гаманець» також забезпечує зв'язок з іншими біткоїн-адресами в мережі Біткоїн, дозволяючи користувачеві відправляти і отримувати біткоїни. Користувач отримує доступ до своїх біткоїнів через гаманець (є комп'ютерним файлом), встановленим на його / її комп'ютері, мобільному телефоні або іншому цифровому пристрої. Як варіант, користувачі можуть завантажити програму «гаманець» у стороннього провайдера гаманця в Інтернеті. Деякі програми «гаманець» працюють скоординовано з програмним забезпеченням «Біткоїн клієнта», тоді так

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
інші дозволяють користувачеві не викачувати все програмне
забезпечення «Біткоїн клієнта» цілком. Гаманець, який користувач
завантажує і зберігає в своєму власному комп'ютері або іншому
цифровому пристрої, називається **безсервісний гаманець (unhosted
wallet), який функціонує в безсервісному режимі**. Користувач може
зберігати свій безсервісний гаманець, підключеним до Інтернету
(«гаряче зберігання») або не підключено до Інтернету («холодне
зберігання»). У разі безсерверного гаманця користувач самостійно
відповідає за безпеку гаманця і за захист закритих ключів.

Другий крок: отримання біткоїнів

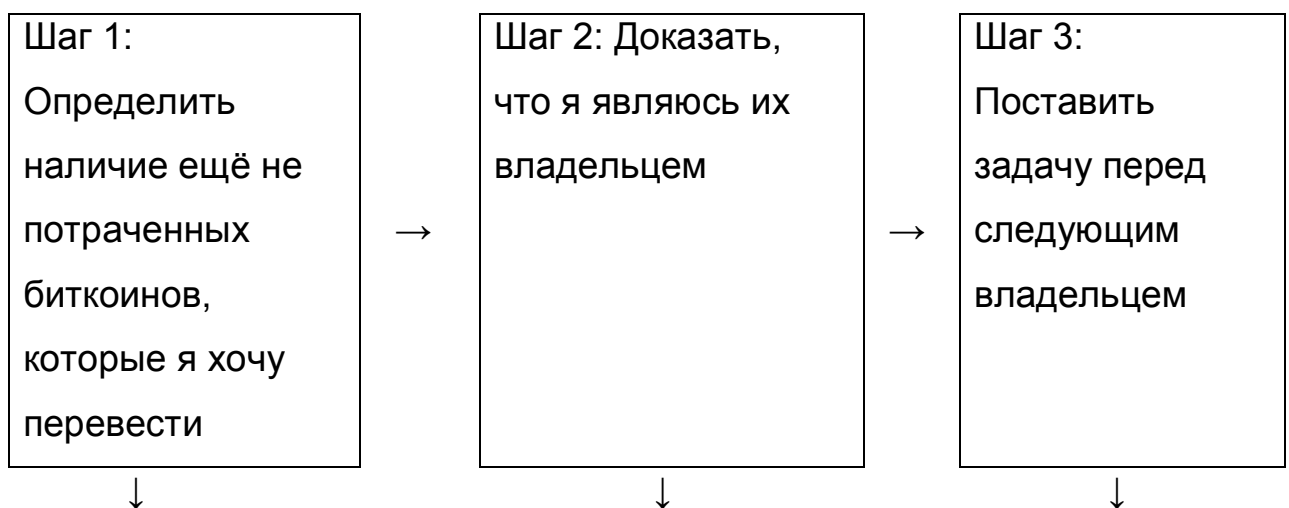
9. Користувачі можуть отримати біткоїни декількома способами.
наприклад, вони можуть (1) придбати віртуальну валюту у стороннього
провайдера послуг з обміну за фіатну валюту або за інші віртуальні
валюти; (2) брати участь у певній діяльності, оплата за яку
здійснюється у віртуальній валюті (наприклад, беручи участь в промо-
акціях, опитуваннях / анкетуванні, надаючи реальні або віртуальні
товари або послуги); (3) отримати її в якості подарунка, винагороди; (4)
самостійно генерувати біткоїни шляхом «Майнінг», як описано вище. В
даний час майже весь «Майнінг» зосереджений в професійних
майнінгових пулах, а користувачі, як правило, отримують біткоїни у
сторонніх провайдерів за обміном.

Третій крок: переказ біткоїнів

10. Біткоїн транзакції відправляються з біткоїн-адрес і на біткоїн-
адреси, що зберігаються в біткоїн гаманцях, і в цілях забезпечення
безпеки при здійсненні транзакції ставиться цифровий підпис. Для
використання біткоїнів в цілях напряму платежу за товари або послуги

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
або відправлення грошового переказу (тобто для того, щоб витратити
або перевести біткоїни) користувачі з допомогою закритого ключа
(ключів) відкривають свій цифровий гаманець і ставлять цифровий
підпис під транзакцією. Сама транзакція містить три види даних: (1)
вихідні дані (біткоїн-адресу, використану для відправки біткоїнів
нинішньому відправнику); (2) сума (сума біткоїнів, яку переводить
відправник); (3) вихідні дані (біткоїн-адреса одержувача). Ці
автоматичні функції здійснюються програмою «гаманець». Користувач
(використовуючи викачане програмне забезпечення) відправляє
біткоїни зі свого гаманця в мережу Біткоїн. На цьому етапі, як описано
вище, Майнер, що працює в мережі Біткоїн, включають операцію в
блок транзакцій, перевіряють операцію і реєструють її в ланцюжку
блоків, підтверджуючи, таким чином, операцію. Для більшості біткоїн-
транзакцій, здійснюваних користувачами самостійно без посередників,
не встановлено підлягає обов'язковій оплаті комісійну винагороду.
Однак в даний час користувачам рекомендують добровільно
виплачувати комісію в якості винагороди Майнера за більш швидке
підтвердження операцій.

Малюнок 1. Три істотних елемента біткоїн операцій

Вказати попередню операцію і не витрачені кошти, отримані і / або залишилися в результаті цієї операції	(Як правило): Надати відкритий ключ і довести, що ви володієте правильним закритим ключем (підписати щонебудь)	(Як правило): Вказати секрети, знання яких має бути доведено «одержувачем» для того, щоб витратити кошти
---	---	---

Схема взята зі статті, підготовленої А. Бах (Bach, A.), М. Коралло (Corallo, M.), Л. Дашир (Dashjr, L.) та ін. (2014 р.).

Четвертий крок: підтвердження

11. У мережі Біткоїн оголошення про надходження платежу на адресу одержувача відбувається майже миттєво. Проте операція повинна бути вбудована Майнерами в блок для початку процесу її підтвердження. В середньому у Майнера в мережі Біткоїн йде 10 хвилин на побудову (або рішення) конкретного блоку. Після того як операція в блоці додана в ланцюжок блоків, вона залишається складовою частиною цього ланцюжка блоків. Усі наступні блоки в ланцюжку блоків записуються поверх блоку, що містить інформацію про цю конкретну операцію. Кожен блок, для якого створено ланцюжок блоків після блоку з записом про конкретну операцію, вважається **підтвердженням** цієї операції. **Підтвердження (confirmation)** відображає загальну згоду учасників мережі з тим, що конкретні біткоїни, отримані одержувачем, чи не відправлені ще кому-небудь і є власністю одержувача. Операція повинна бути підтверджена, перш ніж одержувач зможе витратити / перевести отримані ним біткоїни.

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ

Наступні блоки, записані поверх блоку, що містить інформацію про конкретну операцію, служать в якості додаткового підтвердження транзакції і не дають можливість провести транзакцію в зворотному напрямку. Користувачі можуть самі визначати, яка кількість наступних блоків, на додаток до вихідного підтвердженню, потрібно додати в ланцюжок блоків для достатнього підтвердження транзакції з тим, щоб можна було спокійно і безпечно витратити / переводити отримані одиниці віртуальної валюти. В цілому, транзакція не вважається належним чином підтвердженою, до того, як в ланцюжку блоків не з'явиться певна кількість (як правило, шість) підтверджень (наступних блоків).

Участь з посередниками: розвивається інфраструктура мережі Біткоїн

12. З'являється все більша кількість «стартапів» (нових компаній), що надають платіжні продукти і послуги на основі віртуальної валюти (ПППВВ), які допомагають користувачам використовувати платіжні мережі децентралізованих валют, зокрема біткоїни. Замість того, щоб завантажувати програмне забезпечення «Біткоїн клієнт» або програму безсерверного гаманця і самостійно зберігати і захищати свої закриті ключі і здійснювати операції, як описано вище, користувачі (споживачі і підприємці) тепер можуть скористатися послугами різних сторонніх провайдерів, які полегшують зберігання віртуальної валюти і проведення операцій в децентралізованій віртуальній валюті. Є різні бізнес-моделі, пов'язані з наданням таких сторонніх продуктів і послуг. Деякі провайдери надають послугу одного типу, тоді так інші пропонують своїм клієнтам кілька різних видів продуктів і послуг. З урахуванням стрімкого розвитку «екосистеми» децентралізованої

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
віртуальної валюти, нижче наведено опис деяких з таких сторонніх
провайдерів платіжних продуктів і послуг на основі віртуальної валюти.

13. Провайдер гаманця. Замість того щоб самостійно завантажувати програмне забезпечення, яке створює їх адреси, тепер користувачі можуть отримати Біткоїн-адреси шляхом відкриття рахунку на біржі біткоїн або на сайті провайдера послуг гаманця. Крім цього, замість того щоб купувати біткоїни у провайдерів послуг з обміну і зберігати їх в безсерверному гаманці на своїх цифрових пристроях, користувачі можуть скористатися послугою зберігання віртуальної валюти **в серверному гаманці (hosted wallet), який функціонує в серверному режимі**, що надається і захищається **провайдером гаманця**. Провайдер гаманця веде баланс віртуальної валюти клієнта, а також в цілому забезпечує безпеку зберігання і операцій з віртуальною валютою. Крім надання біткоїни-адрес, провайдери гаманця можуть надавати послуги кодування, захист підписом з використанням декількох ключів, резервне / «холодне» зберігання і «міксери». Всі біткоїн-гаманці можуть бути пов'язані між собою. Провайдери гаманця можуть надавати послуги по «гарячому або холодному зберіганню» біткоїнів, при якому приватні ключі знаходяться у клієнта, і він контролює здійснювані переклади віртуальної валюти. Як альтернативний варіант відкриті і закриті ключі для проведення транзакцій з віртуальною валютою клієнта можуть перебувати у провайдера гаманця, який переводить віртуальну валюту третім сторонам за вказівкою клієнта для здійснення платежів і грошових переказів. **Багато провайдерів послуг з обміну віртуальної валюти також пропонують послуги гаманця** (тобто одночасно виступають в якості провайдерів гаманця), надаючи користувачам можливість отримувати адреси і зберігати свою віртуальну валюту на рахунку, відкритому на біржі. В даний час

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
превалюють дві моделі послуг стороннього гаманця. В рамках попередніх і більш «традиційних» послуг серверного гаманця у клієнта є свій власний гаманець, проте, файл зберігається на сервері стороннього провайдера послуг гаманця. (Є безліч варіацій цієї моделі, зокрема, що стосуються того, чи володіє сторонній провайдер повним контролем над закритим ключем (ключами)). В рамках другої моделі, до якої в даний час схиляється більшість бірж, грошові кошти клієнтів зберігаються на загальних рахунках, і компанія здійснює перекази / зняття грошей за вказівкою клієнтів. Ця бізнес-модель дозволяє тримати більшу кількість віртуальної валюти в режимі «холодного зберігання», не заважаючи при цьому доступу клієнтів до своєї віртуальної валюти.

14. Оператор по прийому платежів у віртуальній валюті (virtual currency payment processor) (також називається стороннім відправником платежів (third-party payments sender) або оператором з прийому комерційних платежів (merchant payments processor)) є суб'єктом, що надає послуги зі сприяння прийому платежів комерційними структурами. Тобто цей оператор з прийому платежів сприяє переводу платежів у віртуальній валюті від користувачів (клієнтів) комерсантам або іншим підприємствам або представникам професій, які надають споживчі товари або послуги. Як правило, оператори з прийому платежів надають програмні додатки або вбудовану програму, що дозволяє комерсантам або іншим підприємствам приймати платежі в віртуальній валюті на своїх сайтах в мережі Інтернет або в торгових приміщеннях. Залежно від відданих розпоряджень, такі програмні додатки і вбудовані програми забезпечують електронний переказ віртуальної валюти в гаманець комерсанта (відкритий на сайті оператора з прийому платежів або іншого провайдера гаманця, або знаходиться безпосередньо у

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
комерсанта), або конвертацію частини або всієї віртуальної валюти в
фіатну валюту і переклад платежу в електронних грошах на рахунок
комерсанта. З огляду на те, що біткоїни і інші децентралізовані
конвертовані віртуальні валюти є системами інтернет-платежів,
спеціально створеними для усунення посередників, може здатися
дивним, що оператори з прийому платежів в віртуальній валюті є
учасниками екосистеми віртуальної валюти. Однак такі оператори з
прийому платежів полегшують можливість прийому платежів у
віртуальній валюті для недосвідчених в нових технологіях комерсантів,
зайнятих повсякденною торговельною діяльністю. Деякі оператори з
прийому платежів можуть надавати послуги з обміну (конвертації)
комерсантам, які приймають платежі в конвертованій віртуальній
валюті, але побоюються можливих негативних наслідків коливань
обмінних курсів. З метою хеджування таких ризиків, зазначені
оператори з прийому платежів дозволяють комерсантам негайно
конвертувати віртуальну валюту, що надійшла в фіатну валюту за
своїм вибором. Крім того, оператори з прийому платежів полегшують
(недосвідчених в нових технологіях) споживачам можливість
використовувати віртуальну валюту для придбання товарів і послуг,
пропонуючи їм більш широкий вибір способів здійснення роздрібних
платежів.

15. **Біткоїн-банкомат** – це автоматизований пристрій, що
використовується для обміну фіатної валюти на біткоїни і / або інші
віртуальні валюти і навпаки. Залежно від запрограмованих функцій
таких пристроїв, біткоїн-банкомати можуть використовуватися для
придбання біткоїнів (і, можливо, інших віртуальних валют)
(односторонні банкомати), або як для придбання віртуальної валюти,
так і для переведення в готівку віртуальної валюти шляхом зняття
фіатної валюти в обмін на конвертовану віртуальну валюту

КЕРІВНИЦТВО ПО ЗАСТОСУВАННЮ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
ПРОВАЙДЕРИ ПОСЛУГ З ОБМІНУ КОНВЕРТОВАНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ
(двосторонні банкомати, що дозволяють як купувати біткоїни за готівку,
так і переводити біткоїни). В даний час в секторі біткоїн-банкоматів
домінує кілька великих гравців, але в міру зростання цього сектора
можлива поява нових учасників. Точна кількість діючих біткоїн-
банкоматів невідома, однак за інформацією, що з'явилася на одному
сайті, в кінці листопада 2014 року в світі налічувалося близько 300
працюючих біткоїн-банкоматів. Оператори біткоїн-банкоматів беруть
комісію за кожну здійснену операцію, а деякі виробники біткоїн-
банкоматів стягують комісію з комісійних зборів, одержуваних
операторами за здійснювані операції.